

EKONOMIHÖGSKOLAN
Lunds universitet

Magisteruppsats
Mars 2005

Företagsekonomiska Institutionen

Basel II:s effekter på bankens kreditgivning till småföretag

Författare

Jenny Mårtensson
Christian Rosensvärd
Sara Svensson

Handledare

Göran Andersson

Sammanfattning

Uppsatsens titel: Basel II:s effekter på bankens kreditgivning till småföretag

Seminariedatum: Den 11:e mars 2005

Kurs: FEK 591, Magisteruppsats i företagsekonomi, Fördjupningsinriktning: Finansiering, 10 poäng

Författare: Jenny Mårtensson, Christian Rosensvärd och Sara Svensson

Handledare: Göran Andersson

Nyckelord: Basel II, Småföretag, Svenska storbanker, Kreditgivning, Kreditbedömning, Riskbedömning

Syfte: Syftet med denna uppsats är att undersöka vilka effekter de kommande Baselrekommendationerna kommer att få på bankernas kreditgivning till småföretag.

Metod: Vår undersökning är av både kvalitativ och kvantitativ karaktär. Uppsatsen bygger främst på tidigare studier inom vårt problemområde och på personliga intervjuer som genomförts på fyra av de Svenska storbankerna.

Teoretiska perspektiv: Teorin bygger på olika modeller som är sammankopplade med kreditbedömningsprocessen, samt de lagar som berör denna process. Vidare belyses de kommande kapitaltäckningsreglerna och de metoder som bankerna kommer att använda sig av i framtiden. För att kunna angripa den problemställning vi formulerat har fokus lagts vid de moment som anses specifikt tillämpbara för att lösa dessa problem.

Empiri och Analys: Vår uppsats baseras på forskningsartiklar men även på intervjuer, publicerad litteratur, årsredovisningar samt information från Internet. Empirikapitlet bygger främst på det material som framkommit av intervjuerna på FöreningsSparbanken, Färs och Frosta Sparbank, Svenska Handelsbanken och Nordea. Den tidigare forskning vi tagit del av, har utifrån vårt problemområde sammanställts till en diskussion. Resultatet av intervjuerna och de aktuella teorierna har sedan sammanställs och analyserats.

Slutsats: En av de största förändringar av Basel II är att bankerna kommer att frånga den schabloniserade metoden och göra en individuell bedömning av varje kredittagare. Resultatet av förändringen kan komma att innebära en mer rättvisande prissättning på risken gentemot småföretagen. Detta kan leda till att nystartade företag och småföretag inte kommer att få tillgång till det kapital de behöver. Dock visar vår undersökning, sett ur bankernas perspektiv, att kreditbedömningen i stort sett kommer vara densamma.

Abstract

Title: Basel II effects of banks credit scoring to small business

Seminar date: March 11th 2005

Course: FEK 591, Master thesis in business administration,
Major: Finance, 10 Swedish credits (15 ECTS).

Authors: Jenny Mårtensson, Christian Rosensvärd and Sara Svensson

Advisor: Göran Andersson

Key words: Basel II, Small Business, Granting of Credit, Credit scoring, Risk assesment, Swedish main banks.

Purpose: The purpose with this thesis is to investigate the forthcoming effects that Basel recommendations will have on banks credit granting on small business.

Methodology: The research is mainly based on a quantitative study. Further does this thesis rely primarily on previous research, which also these are of quantitative nature. Our thesis is based on research articles along with four personal interviews with banking personal on four of the Swedish major banks.

Theoretical perspectives: The theory is based on models that are linked with the process of credit granting together with laws who affects this process. Moreover illuminates the forthcoming Basel II recommendations and those methods that the banks will use in the future. To be able to approach our problem we have focused on those elements that we think are of most use.

Empirical foundation: Our thesis is based on research articles but also interviews, published literature, annual reports and information from the Internet. Empirical foundation are built on the material we gathered from the interviews, which have taken place on FöreningsSparbanken, Färs och Frosta Sparbank, Svenska Handelsbanken and Nordea. The previous research have from our problem been put together along with the interviews and the modells to a discussion.

Conclusions: One of the major changes of Basle II is that the banks relinquish from the standardized approach to a more individual judgment of every single creditor. The result of the changes could lead to a more justified pricing of the risk against small business. This could lead to that new developed business and small business will notice tougher conditions to acquire capital. However does our research indicate, form the banks perspective that the credit scoring will mostly remain constant.

FÖRORD

Vi vill med dessa ord tacka de personer som på något sätt bidragit till den D-uppsats vi genomfört vid företagsekonomiska institutionen vid Lunds Universitet.

Göran Andersson Handledare vid företagsekonomiska institutionen

Fredrik Wennheden FöreningsSparbanken

Anders Person Svenska Handelsbanken

Lars-Gunnar Hermansson Nordea

Ola Reis Nordea

Stefan Prahl Färs och Frosta Sparbank

Lund 20050311

Jenny Mårtensson

Christian Rosensvärd

Sara Svensson

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	7
1.1 DEN SVENSKA BANKMARKNADENS UTVECKLING SEDAN 1980-TALET	7
1.1.2 BANKKRISEN	8
1.2 BASEL II	9
1.3 PROBLEMDISKUSSION	9
1.3.1 PROBLEMSTÄLLNING	10
1.3 SYFTE	10
1.4 AVGRÄNSNINGAR	11
1.5 DISPOSITION	11
2. METOD	13
2.1 VAL AV ANSATS	13
2.1.1 KVALITATIV RESPEKTIVE KVANTITATIV ANSATS	13
2.1.2 FALLSTUDIE	14
2.2 DATAINSAMLING	14
2.2.1 PRIMÄRA RESPEKTIVE SEKUNDÄRA KÄLLOR	14
2.2.2 KÄLLKRITIK	15
2.2.3 KÄLLHÄNVISNING	15
2.3 INTERVJUMETODIK	16
2.3.1 VAL AV FALLFÖRETAG OCH RESPONDENTER	16
2.3.2 UTVECKLANDET AV INTERVJUGUIDE	17
2.3.3 INTERVJUERNAS GENOMFÖRANDE	17
2.4 METODPROBLEM	18
2.4.1 RELIABILITET	18
2.4.2 VALIDITET	19
2.4.2.1 INRE OCH YTTRE VALIDITET	19
2.4.3 KONSEKVENSER AV ANALYS OCH SLUTSATS	19
3. TEORI	21
3.1 BAKGRUNDEN TILL BASEL II	21
3.2 BASEL II	22
3.2.1 SCHABLON-METODEN	23
3.2.2 IRB-METODEN	24
3.3 KREDITBEDÖMNING	25
3.3.1 KREDITBEDÖMNING	25
3.3.1.1 TRADITIONELL KREDITBEDÖMNING OCH CREDIT SCORING.....	26
3.3.1.2 KREDITBEDÖMNING AV SMÅFÖRETAG OCH KONJUNKTURSVÄNGNINGAR ...	27
3.3.2 BANKRÖRELSELAGEN	28
3.4 KREDITRISKMODELLER	29
3.4.1 ALTMANS Z-SCORE	29
3.4.2 PRINCIPAL-AGENT SITUATIONEN	31

4. EMPIRI	34
4.1 UPPLÄGGET AV KAPITLET.....	34
4.2 RISK- OCH KREDITBEDÖMNING	34
4.3 FÖRMÅNSRÄTTSLAGEN	36
4.4 BASEL	37
5. ANALYS	39
5.1 BASEL II.....	39
5.2 KREDITBEDÖMNING	41
5.2.1 KREDITBEDÖMNING AV SMÅFÖRETAG OCH KONJUNKTURSVÄNGNINGAR	42
5.2.2 TRADITIONELL KREDITBEDÖMNING OCH CREDIT SCORING.....	43
5.3 KREDITRISKMODELLER	44
5.3.1 PRINCIPAL-AGENT SITUATIONEN.....	44
5.4 FÖRMÅNSRÄTTSLAGEN	45
6. SLUTSATS	47
6.1 HUR KOMMER BANKENS RISK- OCH KREDITBEDÖMNING AV SMÅFÖRETAGEN ATT FÖRÄNDRAS SOM ETT RESULTAT AV BASEL II?	47
6.2 VAD KAN ÄNDRAD KREDITGIVNING BETYDA FÖR SMÅFÖRETAGEN?	49
6.3 REFLEKTIONER KRING UPPSATSARBETET	49
6.4 FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING	50
7. KÄLLFÖRTECKNING	51
7.1 REFERENSLISTA	51
7.1.1 PUBLICERAD KÄLLOR	51
7.1.2 ELEKTRONISKA KÄLLOR	53
7.1.3 ÖVRIGA KÄLLOR	58
7.2 MUNTliga KÄLLOR	58
7.2.1 PERSONLIGA INTERVJUER	58
BILAGA I BILD ÖVER PELARNA	59
APPENDIX II INTERVJU FRÅGOR	60

1. INLEDNING

Det inledande kapitlet syftar till att ge läsaren en bättre förståelse för vårt ämnesval. Vi börjar med att ge en övergripande bild av den svenska bankmarknaden och dess utveckling. Sedan följer en presentation av de kommande Baselrekommendationerna (Basel II). Därefter diskuteras de problem som ligger till grund för vår uppsats. Slutligen preciseras uppsatsens problemställning, syfte, avgränsningar och den fortsatta dispositionen klargörs.

1.1 Den svenska bankmarknadens utveckling sedan 1980-talet

Det har sedan 1980-talet skett stora förändringar på den svenska bankmarknaden. Omfattande avregleringar av kreditmarknaden inleddes under 1980-talet, för bankernas del skedde denna avreglering främst under åren 1983-1985. Dessutom beslutade Sveriges Riksbank i november 1985 att upphäva alla utlåningsrestriktioner i banksystemet. Detta ledde till en enorm kreditexpansion där den stora penningtillgången resulterade i att aktiekurser och fastighetspriser drevs i höjden. Avregleringen av kreditmarknaden benämns ibland som "Novemberrevolutionen". (Svensson T., 1996) Utlåningstaket avskaffades 1985, vilket resulterade i bättre förutsättningar gällande bankernas möjlighet att expandera sin utlåning. Därmed öppnades kreditmarknaden och tillväxten blev explosionsartad vilket ledde till att företag hamnade i svårigheter. Vid denna tidpunkt var bankernas räntemarginaler goda och de "jagade volymer" med syftet att höja lönsamheten (Svensson K. & Ulvenblad P, 1994, s.37-39). Bankerna hade ingen direkt möjlighet att stoppa den ökade utlåningen som tidigare varit begränsad av kreditregleringen. Resultatet av den enorma expansionen började märkas i början av 1990-talet, då en finanskris utan dess like utbröt. (Jonung L.,

2002) Många företag fick ökade ekonomiska problem vilket också ledde till stora svårigheter för deras långgivare, då framförallt bankerna. Under perioden 1991 till 1993 uppgick bankernas sammanlagda kreditförluster och problemkrediter till ungefär 230 miljarder kronor. (Svensson K. & Ulvenblad P., 1994, s.40)

1.1.2 Bankkrisen

Bankkrisen var ett fenomen som skapade oroligheter, vilket ledde till en katastrofal utslagning av företag och arbetskraft, samt ett enormt bortfall av produktion. (Jonung L., 2002) Dessutom påverkade bankkrisen bankernas kreditbedömningsmodeller, särskilt kortsiktigt, då många mindre företag fick lida för ett fenomen de var oskyldiga till eftersom bankerna tillämpade restriktivare kreditgivning till småföretag jämfört med tidigare. Detta ledde till ökade problem för småföretag att erhålla finansiering från bankerna. (Svensson K. & Ulvenblad P., 1994) Professor Hans Landström har publicerat "Småföretaget och Kapitalet", en svensk forskning om småföretags finansiering (Landström H., 2003). Vi har fokuserat på andra delen, vilken berör bankfinansiering.

Bankkrisen resulterade i ett ökat intresse hos statsmakten för att kunna reglera bankmarknaden i syfte att undvika framtida kriser. (Silver L., Kungl. Tekn. Högskolan, Stockholm) Riksbankschef Lars Heikensten (2004) anser att bankkrisen var en följd av institutens och myndigheternas bristande förmåga att bedöma och hantera risker. Dock finns det fler bakomliggande faktorer till den svenska bankkrisen. Ett exempel, som ovan nämnts, var att penning- och kreditmarknaden i Sverige avreglerades. När avregleringen infördes saknade både banker och andra finansiella institut de expertkunskaper som behövdes för att hantera de nya, ökade och mera svårbedömda riskerna. Finansinspektionen och Riksbanken, som ansvarade för instituten och den finansiella stabiliteten hade inte hunnit bygga upp tillräcklig kompetens om de finansiella riskerna. Den aktuella lagstiftningen var inte heller tillräcklig som underlag för att begränsa oförsiktig kreditgivning. (Heikensten L., 2004)

1.2 Basel II

Basel II har tillkommit, då de nuvarande Baselrekommendationerna (Basel I) som infördes 1998 anses vara schabloniserade och allt för trubbiga. Enligt Basel I, anses alla företagslån ha en 100-procentig kreditrisk och man skiljer vid utlåningen exempelvis inte mellan nystartade och etablerade företag. Vidare reserverar banken alltid åtta procent av företagskrediterna i det egna kapitalet (Svedbom A., 2001). Syftet med Basel I var att säkerställa en tillräckligt hög miniminivå för kapital i stora internationella banker. Fördelen med Basel I är enkelheten och objektiviteten medan den främsta nackdelen är att riskfördelningen som vi ovan nämnt blir mycket grov. Detta minskar drivkrafterna för god riskhantering, dessutom blir prissättningen missvisande. Nackdelarna har blivit alltmer uppenbara efterhand som bankerna utvecklat sina metoder för att mäta och hantera risker.

Utgångspunkten för Basel II har varit att försöka utnyttja de senaste tio årens framsteg inom riskmätning. (Sveriges Riksbank, 2004b) De nya rekommendationerna är, alltså speciellt utformade för att begränsa risken vid fallissemang. Detta för att bankernas prissättning bättre ska avspegla risken gentemot varje individuell kund. Vidare föreslås bankerna kunna använda sina egna interna modeller för att beräkna sitt interna kapitalkrav för kreditrisker (Svedbom A., 2001). Basel II syftar alltså till att stärka bankers och myndigheters fokus på riskhantering samtidigt som Baselkommittén vill uppmuntra till kontinuerliga förbättringar av bankers förmåga att bedöma risker genom att göra kapitalkraven mer riskkänsliga (Sveriges Riksbank, 2004b).

1.3 Problemdiskussion

Det svenska bankväsendet förändras ständigt; osäkerhet och risk är i få andra branscher en så fundamental del av verksamheten som den är i bankbranschen. (Silver L., Kungl. Tekn. Högskolan, Stockholm). Dessa förändringar i samhällsstrukturen leder till större utmaningar för bankerna trots att de är mer försiktiga och noggranna vid kreditgivning (Johansson B., 2003). Nyligen infördes den omdiskuterade förmånsrättslagen, vilken försvagar bankernas

ställning vid konkurs (Högström K., 2003). Vid årsskiftet 2006/2007 förväntas ännu en reform införas, då ska det Europeiska direktivet, Basel II lanseras. Basel II omfattar bankernas kreditvärdering och riskanalys vid utlåning. Syftet är att modernisera reglerna för kapitaltäckning. De nya rekommendationerna är speciellt utformade för att begränsa risken vid fallissemang. Då förändringar sker inom bankernas regelsystem får det effekter i bankernas sätt att agera i förhållande till sina kunder men av erfarenhet konstateras att omfattningen av förändringarna ter sig på olika sätt. (Sveriges Riksbank 2004b) Exempel på dessa regelsystem är både Basel II och förmånsrättslagen, vilka direkt ger effekt på bankers verksamhet. Regelverken har varit mycket omdebatterade men det faktiska genomslaget hos småföretagen har inte kunnat mätas på ett korrekt sätt. (Silver L., Kungl. Tekn. Högskolan, Stockholm)

1.3.1 Problemställning

Ur problemdiskussionen har vi valt att ingående studera hur Basel II kan komma att påverka bankens risk- och kreditbedömning vid kreditgivning till småföretag. Vad förväntas småföretagen uppfylla vid en kreditbedömning. Studiens teoretiska problem formuleras från problemdiskussionen som följande:

- Hur kommer bankens risk- och kreditbedömning av småföretagen att förändras som ett resultat av Basel II?
- Vad kan ändrad kreditgivning betyda för småföretagen?

1.3 Syfte

Med denna uppsats avser vi undersöka huruvida de nya Baselrekommendationerna (Basel II) kommer att påverka bankernas risk- och kreditbedömning vid kreditgivning till småföretag. Dessutom vill vi genom vår uppsats öka bankernas och småföretagens kunskap om Basel II. Vår förhoppning är att också presentera möjliga förändringar.

1.4 Avgränsningar

För vår uppsats inte ska bli alltför omfattande har vi valt att göra ett flertal avgränsningar. Det innebär att vi avgränsar oss till att endast studera förändringar ur de svenska storbankernas perspektiv, då studien är begränsad till de banker som deltar i undersökningen. Vidare kommer vi att avgränsa oss till att endast studera effekterna av de nya Baselrekommendationerna som innefattas av pelare ett.

1.5 Disposition

För att klargöra upplägget av vår uppsats har vi valt att använda oss av följande dispositionsmodell:

- Kapitel 1 Inledning. Här ges bakgrunden till vårt valda uppsatsämne. I problemställningen ges de specifika forskningsfrågor vi avser besvara. Vidare har vi formulerat syftet med uppsatsen och definierat dess avgränsningar.
- Kapitel 2 Metod. Här beskrivs vår valda metod, vilken består av en kvalitativ ansats tillsammans med en fallstudie. Vidare beskrivs datainsamling, intervjuetodik innefattande val av fallföretag och respondenter samt genomförande av intervjuer. Därefter belyses metodproblem såsom reliabilitet och validitet samt konsekvenserna av analys och slutsats.
- Kapitel 3 Teori. I detta kapitel redogör vi för relevanta teorier som berör vårt forskningsområde. Vi börjar kapitlet med att beskriva bakgrunden till Baselrekommendationerna för att sedan mer ingående förklara de nya Basel II reglerna. Kapitlet avslutas med teorier rörande bankers kredit och riskbedömning samt olika ratings.
- Kapitel 4 Empiri. Här presenteras den information vi erhållit från de banker som medverkat i våra intervjuer.

- Kapitel 5 Analys. Här ges en analys av Baselrekommendationernas effekter på bankernas risk- och kreditbedömning vid kreditgivning till småföretag. Analysen baseras på de teorier vi identifierat och den information vi erhållit från intervjuerna samt de tidigare studier och forskning vi tagit del av.
- Kapitel 6 Slutsatser. I detta kapitel ger vi svar på de forskningsfrågor som vi ställde i det inledande kapitlet. Vi diskuterar även de reflektioner vi anser ha framkommit under uppsatsskrivandets gång. Kapitlet avslutas med relevanta förslag på fortsatt forskning inom vårt valda ämnesområde.

2. METOD

I metodavsnittet beskrivs vilken ansats som valts samt varför vi gjort dessa val. Vidare redogörs för hur datainsamlingen gått till, samt vilken intervjumetodik som använts. Avslutningsvis kommer konsekvenserna av de val som gjorts att analyseras.

2.1 Val av ansats

2.1.1 Kvalitativ respektive kvantitativ ansats

De kvalitativa och kvantitativa ansatserna har utgångspunkt i hur olika data bearbetas och analyseras, det kan dock vara svårt att dra gränsen huruvida en studie är av kvantitativ eller kvalitativ karaktär. Gemensamt för de båda metoderna är att de avser skapa en bättre förståelse för det samhälle vi lever i. Syftet med den kvalitativa metoden är att skapa en djupare förståelse för det problem som studeras, det vill säga uppsatsens problemområde. Då forskaren strävar efter beskrivning eller förståelse för ett fenomen bör den kvalitativa ansatsen användas. Den främsta svagheten i en kvalitativ ansats är att det, för forskaren, kan vara svårt att sammanställa och behålla studiens objektivitet. I motsats till den kvalitativa ansatsen präglas den kvantitativa av klara riktlinjer, matematik och statistik vilket i sin tur bidrar till att forskaren i större utsträckning kan generalisera resultatet. I detta fall är svagheten istället att det saknas flexibilitet. (Holme I. M. & Solvang B. K., 1997)

Trots att de flesta empiriska studier som tidigare genomförts inom vårt valda problemområde är av kvantitativ natur har vi valt den kvalitativa ansatsen. Främst i empiri, eftersom vår uppsats har sin utgångspunkt i de genomförda intervjuerna

samt den tolkning och analys som gjorts av dessa. All data som använts vid denna uppsats har bearbetats, tolkats och redovisats utslutande i ord.

2.1.2 Fallstudie

Inom samhällsforskning är fallstudier ett vanligt fenomen. Fallstudier riktar sig inte till ett brett spektrum utan endast till vissa enheter. (Denscombe M., 2000) En fallstudie används då man exempelvis vill skapa förståelse för situationsspecifika processer (Christensen L., 2001). Fallstudier är lämpliga att använda då en problemställning innehåller frågorna hur och varför (Merriam S. B., 1994). Utifrån de banker som medverkat vill vi med hjälp av en fallstudie skaffa oss kunskaper om deras inställning till riskbedömning och kreditgivning till småföretag. Vi anser, med utgångspunkt i vår undersökning, att en ansats i form av en fallstudie ter sig enkel eftersom vårt valda syfte samt problemformulering lättast besvaras genom en kvalitativ metod. Vår uppsats avser att öka förståelsen huruvida de kommande Baselrekommendationerna påverkar bankers kreditgivning till småföretag.

2.2 Datainsamling

Hur trovärdig en analys och slutsats är samt möjligheterna till tolkning påverkas av hur väl man lyckats med informationsinsamling, denna utgörs i vårt fall främst av tidigare forskning och personliga intervjuer. Vi kommer att redogöra för hur vi gått tillväga för att samla in information samt hur vi gått tillväga för att efterstäva så hög trovärdighet som möjligt. I kommande avsnitt presenteras vilka kriterier som styr vårt urval av intervjupersoner samt hur genomförandet gått till.

2.2.1 Primära respektive sekundära källor

Denna uppsats baseras till stor del av primärdata i form av personliga intervjuer. Empirikapitlet kommer alltså som tidigare nämnts mestadels bestå av de intervjuer som genomförts men även av de sekundärdata vi tagit del av. De sekundärdata som ligger till grund för denna uppsats består av skriftligt material i olika former, såsom publicerad litteratur, årsredovisningar, studier, forskningsrapporter samt artiklar, vilka främst har funnits tillgängliga på Internet

samt i Lunds Universitets databaser. De studier som främst legat till grund för vår uppsats är "The New Framework for Capital Adequacy, Basel II" framtagen av Ade, Heimer, Loch, Lehmann, Strimle på uppdrag av Europeiska Parlamentet. Studien påvisar att finansieringen till småföretag beror på de riskvikter som fastställs av banken för de individuella företagen. Dessutom visar studien att 13 % av de europeiska småföretagen anser att det största hindret för fortsatt utveckling är ökade finansieringssvårigheter. En annan studie är "Study on Financial and Macroeconomic Consequences" av PricewaterhouseCoopers (2004) på begäran av den Europeiska kommissionen. Studien analyserar de makroekonomiska konsekvenser som eventuellt kan komma att härstamma från Basel II inom EU. Det har även publicerats ett antal studier som undersökt effekterna av credit scoring på utlåning till småföretag, främst amerikanska studier. Frame S., et al (2001) har offentliggjort en sådan studie, vilken visar att credit scoring leder till lägre informationskostnader mellan låntagare och långivare.

2.2.2 Källkritik

Vid sökning och tolkning av information är det viktigt att förhålla sig kritisk till den information och de källor varifrån informationen inhämtats. Vi har under uppsatsarbetet varit väl medvetna om detta och har försökt att hålla oss kritiska till den information som framkommit genom primär- och sekundärdata. När sekundärdata använts har vi försökt eftersträva att använda information om samma ämne från fler än en författare, detta för att undvika att en persons åsikter ligger till grund för arbetet. Vi har, i den mån det varit möjligt, försökt använda oss av ursprungskällan, då för att inte felaktiga tolkningar skall kunna uppstå. Dock ska det påpekas att vi är medvetna om den svaghet som förekommer då vi inte själv genomfört en undersökning för att kunna ta del av småföretagens inställning till Baselrekommendationerna.

2.2.3 Källhänvisning

Vi har valt att källhänvisa enligt Harvard style, detta därför att vi anser att systemet på ett bra sätt ger läsaren en tydlig inblick varifrån olika fakta inhämtats. Enligt Harvard style källhänvisning ska det i den löpande texten framgå vilka

källor som använts, genom att inom parentestecken ange författarens namn samt publiceringsår. Harvard style systemet framhäver även att källförteckningen ska sorteras i bokstavsordning med författarens namn följt av publiceringsår. (Monash University Library, 2003) För att ytterligare klargöra upplägget av uppsatsens källhänvisning, måste nämnas att i de fall då källhänvisningen kommer före punkttecknet, syftar hänvisningen endast till den mening vilken den härleds till. Om källhänvisningen däremot kommer efter punkten är hänvisningen avsedd för hela stycket. Vi har förklarat de ord och uttryck i uppsatsen som vi ansett vara i behov av förtydligande, detta med hjälp av fotnoter.

2.3 Intervjumetodik

2.3.1 Val av fallföretag och respondenter

I Sverige återfinns ett antal storbanker, vilka vi anser vara SEB, Nordea, Svenska Handelsbanken och FöreningsSparbanken. Vid arbetets ingående avsåg vi att undersöka storbankerna, men då det inte fanns möjlighet att komma i kontakt med ämnesansvarig på SEB fick vi tänka om. Vi valde därför att ta kontakt med Färs & Frosta Sparbank i Lund, en fristående bank, för att ytterligare vidga vår undersökning. För att få en ökad inblick och förståelse för vår valda problemdiskussion genomförde vi fyra personliga intervjuer. Först tog vi kontakt via telefon med ovan nämnda banker inom Malmö-Lund området, detta för att få hänvisning till lämpliga kontaktpersoner på respektive bank. Vår avsikt var att genomföra personliga intervjuer, varpå vi ansåg det mest skäligt att genomföra intervjuerna inom Malmö-Lund området. Vidare ansåg vi att personliga intervjuer var att föredra eftersom dessa ökade svarens tillförlitlighet samt även möjligheten att ställa ytterligare frågor under intervjun. Efter att ha tagit kontakt med respektive bank och därigenom fått namn på de personer som ansågs vara mest kunniga inom området kontaktade vi dessa för en personlig intervju, samtidigt överlämnades intervjuguiden. Detta för att respondenterna skulle få god tid på sig att förbereda sig.

De respondenter som medverkat i vår uppsats är alla väl insatta i Baselrekommendationerna samt kreditgivningsprocessen till småföretag.

Respondenterna utgörs av följande personer; Fredrik Wennheden, biträdande kreditchef FöreningsSparbanken, Stefan Prahll, ställföreträdande kreditchef Färs och Frosta Sparbank, Anders Persson, kreditchef Svenska Handelsbanken samt Lars-Gunnar Hermanson regionkreditchef och Ola Reis, Senior Relationship Manager Nordea. Vill vi även påpeka att ingen presentation av namn till respektive uttalande har gjorts i uppsatsens empirikapitel. Detta för att underlätta för läsaren. Vidare är vi medvetna om att vi även skulle kunna genomföra intervjuer med ansvariga på mindre banker, men efter en noggrann efterforskning på området framkom att många småbanker i förhållande till storbankerna inte har samma kunskap och resurser gällande de kommande Baselrekommendationerna.

2.3.2 Utvecklandet av intervjuguide

Vid utvecklandet av vår intervjuguide började vi med att läsa in oss på vårt valda område genom att studera internationella artiklar, forskningsstudier samt tidigare undersökningar, främst med fokus på olika teorier. Därefter sammanställde vi olika frågor vilka vi testade på Fredrik Wennheden på FöreningsSparbanken i Malmö. Eftersom han vid tidpunkten var mest tillgänglig. Den data som vi erhöll stämde inte till fullo överens med de förväntningar vi hade. Problemet var att vi hade för många frågor som inte var relevanta för vårt syfte. För att intervjuguiden bättre skulle stämma överens med syftet valde vi att omarbete frågorna. Resultatet motsvarade våra förväntningar, dock kan det tyckas att den fortfarande är bred men detta är ett medvetet val då vi vill få ett större perspektiv på problemet. För den slutliga intervjuguiden hänvisar vi till Appendix II.

2.3.3 Intervjuernas genomförande

Intervjuerna genomfördes som strukturerade intervjuer, vilka karakteriseras av att vi på förhand bestämt vilka frågor som skulle ställas till respondenterna (Andersen I., 1998). Syftet med den valda metoden var att minimera risken för att intervjun skulle bli alltför lång, vilket vi anser kan leda till att alla parter tappar koncentrationen. De förutbestämda frågorna kompletterades under intervjun med relevanta följdfrågor och respondenterna fick då utrymme att komma med personliga synpunkter och åsikter. Intervjun avsåg endast behandla de ämnen som var relevanta för vår uppsats, men initierades dock med fyra allmänna frågor,

vilka inte närmare kommer att behandlas i uppsatsen. Fråga fem som berör bankernas definition av småföretag behandlas under kapitel tre, avsnitt 3.2. För att få en så tillförlitlig personlig intervju som möjligt var alla uppsatsförfattarna närvarande vid intervjutillfället. Vidare användes minidisc för att spela in intervjun, detta med respondentens samtycke och samtidigt gjordes anteckningar. Samma dag som intervjun genomfördes sammanställdes sedan svaren i löpande text och därefter skickades sammanställningen till respondenten, som då kunde komma med synpunkter, kommentera och lägga till information, detta för att inga missförstånd skulle uppstå.

2.4 Metodproblem

Ovan nämnda tillvägagångssätt är endast en möjlighet för att belysa de problem vi studerat, men dock det alternativ som valts för att kunna genomföra uppsatsen på lämpligaste sätt, detta då med hänsyn till våra förutsättningar. De val som gjorts under uppsatsarbetet, medvetna och omedvetna, har alla kommit att påverka slutresultatet. Vi vill reservera oss från att påstå att detta är det bästa sättet, varför vi nedan kommer att beskriva vad våra val kan ha medfört för konsekvenser. Uppsatsens delar måste alla vara trovärdiga och pålitliga för undersökningen, för att dess resultat och slutsatser ska vara användbara (Christensen L., 2001). Med reliabilitet och validitet kan trovärdigheten och pålitligheten i uppsatsen ökas. Vi har ökat reliabiliteten och validiteten genom en noggrann uppmärksamhet på hur vi samlat in, analyserat och tolkat information. Vi har försökt skriva en så neutral uppsats som möjligt och lägga egna åsikter åt sidan vid tolkning av information. Dock kan det trots detta förekomma egna tolkningar som kan komma att påverka slutresultatet.

2.4.1 Reliabilitet

Då en mätning inte påverkas av vem som genomfört den eller under vilka omständigheter den genomförts föreligger en hög reliabilitet (Lundahl U. & Skärvad P. H., 1999). Det vill säga att då man vid olika undersökningstillfällen erhåller samma resultat indikerar detta på en hög reliabilitet (Andersen I., 1998). I vår uppsats har vi till största del använt den information som framkommit i

tidigare forskning samt i intervjuerna. Reliabiliteten är av största vikt i vår uppsats eftersom den till stor del baseras på de genomförda intervjuerna. Valet att intervjua endast fem personer kan enligt oss skapa en del problem när man ska generalisera någonting, då det inte är representativt för helheten. Vi vill dock påpeka att respondenterna i allra högsta grad är involverade i de kommande Baselrekommendationerna.

2.4.2 Validitet

Validitet belyser en undersöknings relevans och giltighet, det vill säga att vi studerar det vi avsett att studera. Eftersom vi avser att uppnå en så hög validitet som möjligt vill vi på ett utförligt sätt beskriva denna studies genomförande, samt det tillvägagångssätt som använts, detta för att man på bästa sätt skall kunna följa studiens gång. För att uppnå hög validitet på intervjuguiden har denna utvecklats utifrån de teorier vi identifierat som relevanta för uppsatsen, detta för att på bästa sätt kunna besvara uppsatsens problemställning samt uppfylla dess syfte.

2.4.2.1 Inre och yttre validitet

Det kan dock ändå vara så att vi belyst vissa områden som är oväsentliga för uppsatsen eller missat något inom ett annat väsentligt område. Respondenterna kan också ha spelat en roll i att minska validiteten på undersökningen, detta eftersom dessa kan ha missförstått eller undvikit att svara direkt på frågor eller undanhållit viss information. Det kan också vara möjligt att respondenternas uppfattning inte stämmer överens med verkligheten. Vidare kan det också vara så att teorierna vi valt inte är de optimala varpå validiteten kan sänkas. Då Baselrekommendationerna är någorlunda harmoniserade mellan världens i-länder, anser vi, vad gäller resultatens generaliserbarhet, att resultatet kan appliceras på banker i andra länder, dock med viss försiktighet.

2.4.3 Konsekvenser av analys och slutsats

I analysen har vi utgått ifrån de teorier som ligger till grund för denna uppsats. Därför kommer valet av teorier att spela en stor roll hur analysen lagts upp och detta kan även påverka vad som framkommer i slutsatsen. Slutligen vill vi påpeka att vår analys till stor del är baserad på den data vi erhållit från respondenterna. Vi

är medvetna om att både analys och slutsats kan ha kommit att påverkas av vår egen erfarenhet, vårt sätt att tänka och hur vi tolkat information samt formulerat oss.

3. TEORI

I detta avsnitt presenteras de teorier som ligger till grund för uppsatsens analys. Vi börjar kapitlet med att beskriva bakgrunden till Baselrekommendationerna för att sedan mer ingående förklara de nya Basel II-reglerna. Vidare beskrivs bankernas kreditbedömning, den grundläggande bankrörelselagen samt kreditriskmodeller.

3.1 Bakgrunden till Basel II

Baselkommittén bildades 1976 av centralbankscheferna i G-10 länderna och är ett samarbetsorgan mellan ländernas centralbanker och tillsynsmyndigheter. (Bank for International Settlements, BIS) Baselkommittén ger ut rekommendationer om hur banker bör hantera olika typer av risker såsom marknadsrisk, kreditrisk och operationell risk. (Svenska Bankföreningen 2002). 1988 antog Baselkommittén en rekommendation om gemensamma kapitaltäckningsregler för internationellt verksamma banker, med syftet att öka soliditeten hos internationella banker samt att möjliggöra konkurrens på lika villkor mellan banker i olika länder. Rekommendationen brukar på svenska vanligen benämnas Basel I. (Bank for International Settlements, BIS) Ett grundläggande krav med Basel I är att bankerna ska ha ett kapital som täcker åtta procent av de riskvägda tillgångarna, vilket innebär att relationen mellan det kapital banken har i förhållande till de risker de åtagit sig ska ha en viss lagstadgad lägsta nivå. Tanken var att genom en finansiell buffert mot oförutsedda förluster minska risken för kriser i banksystemet samtidigt som systemstabiliteten skulle öka. (Finansinspektionen 2005) Dessutom innebar rekommendationen bland annat att samma kapitaltäckning krävdes för utlåning till ett bolag med högsta kreditvärdighet (AAA-rating bolag) som till ett bolag med stora ekonomiska problem (Tegin Å. & Wolrath E., Dagens Industri, 1998).

Efter finanskriserna på 1990-talet har behovet av ett nytt fördrag vuxit fram, då reglerna inte enbart kunde baseras på formella och kvantitativa regler. Det visade sig att det var lika viktigt att bankerna hade kvalitativa system för att identifiera, övervaka och kontrollera sina risker (Sveriges Riksbank). 2004 undertecknade Baselkommittén en rekommendation om ett nytt regelverk för kapitaltäckning med syftet att ersätta Basel I. (Bank for International Settlements, BIS) Avsikten med de nya rekommendationerna, som brukar benämnas Basel II, är förutom de grundläggande målen (se ovan) utökade med att även öka riskkänsligheten i systemet genom att låta kapitalkraven mer direkt återspegla bankernas faktiska verksamhet och risktagande. De nya rekommendationerna ska enligt nuvarande tidsplan träda i kraft årsskiftet 2006/2007.

3.2 Basel II

Basel II innehåller till stor del ett nytt regelverk om kapitaltäckning för banker. Förslaget handlar bland annat om hur mycket kapital banken ska sätta undan för att täcka sina risker, främst risk för förlust i samband med utlåning. De nya reglerna gör det lagstadgade kapitalkravet mera riskkänsligt; ju högre risk desto högre kapitalkrav och omvänt (Svenska Bankföreningen 2005). Det nya regelverket är omfattande, men en viktig del som tidigare nämns är nya metoder för beräkning av kapitalkrav för kreditrisker. Enligt förslaget kan bankerna, efter tillsynsmyndighetens godkännande (Finansinspektionen), basera kapitalkravet för kreditrisker på egna interna modeller som bygger på flerårig historisk data.

Basel II består av tre så kallade pelare. I **pelare 1** beräknas minimikapitalkraven för kredit- och marknadsrisker, och kan sägas vara den uppdaterade versionen av det tidigare systemet (Finansinspektionen 2005). **Pelare 2** identifierar risker samtidigt som riskhanteringen bedöms i ett bredare perspektiv och är en sorts utvärdering av bankens egna bedömning av samlat kapitalbehov. Pelare 2 innebär en mera aktiv roll för tillsynsmyndigheterna. **Pelare 3** handlar om ökad rapportering och genomlysning. (Finansinspektionen 2004)

Pelare 1 låter banken välja mellan två olika ansatser för att beräkna minimikapitalkravet; schablonmetoden eller IRB-metoden (Intern Rating Based

Approach). Schablonmetoden liknar den nuvarande Basel I rekommendationen, men innehåller dock fler riskvikter vilka alla fastställs av myndigheterna. Bankerna tillåts utöka urvalet av riskvikter genom att använda kreditriskbedömningar från erkända kreditvärderingsinstitut som till exempel Standard & Poor's och Moody's. (Lind G., Sveriges Riksbank) För IRB-metoden ska kapitalkravet bestämmas utifrån institutets egna rating, vilken baseras på olika faktorer. Med utgångspunkt från hur faktorerna bestäms finns det två alternativ av IRB-metoden. Enligt det första alternativet, *den grundläggande metoden*, är det tillsynsmyndigheten (Finansinspektionen) som bestämmer de utvalda värden på faktorerna. Det förutsätts alltså att organisationen har en process för att kunna hänföra varje låntagare till en av bankens interna ratingklasser. Det andra alternativet, *den utvecklade metoden*, innebär att instituten själva får uppskatta sina värden på faktorerna. Metoden förutsätter att banken kan tillhandahålla egen indata i större utsträckning än den grundläggande metoden. Högre krav ställs också på en historisk observationsperiod för validering och kommer därför i ett första skede sannolikt inte vara aktuellt för mer än ett fåtal avancerade internationella banker. (Finansinspektionen 2001) Fördelen med interna riskklassificeringssystem är att de bättre avspeglar precision och tidshorisont (Sveriges Riksbank 2004). I stor utsträckning baserar bankerna riskklassificeringen på statistiska modeller, så kallade scoringmodeller, vilka baseras på nyckeltal och kredithistorik, som exempel kan nämnas Altmans Z-score (Sveriges Riksbank 2004).

3.2.1 Schablon-metoden

Banken får genom schablonmetoden, basera riskklassificeringen på rating från godkända ratinginstitut. Ratingklassificeringar utfärdas av oberoende ratinginstitut, där syftet är att ge det värderade företags kunder och långivare möjlighet att bedöma den risk som är förknippad med att göra affärer med företaget (Länsförsäkringar). Ratinginstituten analyserar bland annat låntagarens verksamhet, risker, räkenskaper samtidigt som de intervjuar ansvariga personer (Riksgäldskontoret). Ratingklassificeringar består av förkortningar med bokstäver och/eller koder som olika låntagare är indelade i. Ratinginstitutet Standard & Poor's använder till exempel långfristiga klassificeringar med bokstäverna "AAA"

(högsta rating; låntagarens kapacitet att uppnå sitt finansiella engagemang är väldigt starkt) till "AA", "A", "BBB" och så vidare till "C".

Förslag finns på att närliggande ratingklasser ska slås samman för att på så sätt minska problemen med en alltför finfördelad riskklassificering, exempelvis skulle en kategori omfatta alla ratingklasser från AA- och bättre. (Sveriges Riksbank) För de banker som saknar tillräckligt med resurser för att utveckla egna interna modeller eller inte når upp till den standard som krävs, kommer kapitalkravet på motsvarande sätt som i dagsläget baseras på schablonregler. (Sveriges Riksdag)

3.2.2 IRB-metoden

Grundidén i IRB-metoden är att banken ska utnyttja den information som samlas och bearbetas i deras interna motpartsvärdering. Syftet är att skapa en bättre relation mellan faktiska risker och kapitalkrav, vilket förutsätter att bankens modeller har en acceptabel standard samt att banken lämnar fullständig information till marknaden och tillsynsmyndigheten om sin riskprofil och riskhantering. Vidare är avsikten att varje bank själv ska kunna bedöma vilken risk som engagemanget innebär. En förutsättning är dock att banken kan påvisa en hög riskmedvetenhet.

Utformningen av bankernas riskklassificeringssystem skiljer sig ofta väsentligt åt, gemensamt är dock att varje kreditexponering i varje riskklass sammankopplas med ett antal mätbara förlustbegrepp (Sveriges Riksbank 2004). Bankens interna granskning av kreditrisk bygger på en riskbedömning vilken består av två parametrar; risken *för* fallissemang samt risken *vid* fallissemang. Generellt sett klassificeras låntagaren till en av bankens interna ratingklass därefter görs en bedömning av risken för/vid fallissemang. (Finansinspektionen 2001) Risken för fallissemang, Probability of Default (PD), uttrycks i procent och avser risken för att motparten inte ska kunna fullgöra sina åtaganden som till exempel betalning av ränta, amorteringar etc. Bedömning av risk för fallissemang grundar sig på en företagsanalysmodell, vilket är en analys av företagets affärsidé, strategi, ägarnas/ledningens kompetens, verksamhetsplaner, marknadsbedömningar,

organisation samt analys av årsredovisning, delårsrapporter och kreditupplysningar (Tegin Å., 1993, s.11).

Förutom PD mäter bankerna hur stor förlusten blir i händelse vid fallissemang, vilket är beroende av två komponenter. Den första som benämns är förlustandelen i händelse av fallissemang, Loss Given Default (LGD), vilken även den uttrycks i procent och anger hur stor bankens förlust blir vid fallissemang. Den andra är exponeringens storlek vid fallissemang, Exposure at Default (EAD), som mäter storleken av bankens faktiska förlustandel vid fallissemangstillfället. (Finansinspektionen 2001) Med risk vid fallissemang (LGD, EAD) bedömer banken hur säkerhetens värde utvecklats under kreditens löptid och vilket reellt värde säkerheten har efter en realisation av densamma. Denna värdebedömning ska jämföras med kredittagarens åtaganden under kredittiden. (Tegin Å., 1993)

3.3 Kreditbedömning

3.3.1 Kreditbedömning

En stor del av bankernas samspel med företag handlar om att försäkra sig om att inte hamna i en situation där krediterna inte kan återbetalas. Därmed blir kreditbedömningen en av de allra viktigaste delarna i bankernas möte med små- och medelstora företag. Kreditbedömningar antas reflektera hur banker förmår att hantera risk i sin lånehantering. Det grundläggande syftet med kreditbedömningar är att skapa metoder för att reducera risk samt att tydliggöra de svaga delarna i en låneansökan. (Silver L., Kungl. Tekn. Högskolan, Stockholm) Kreditbedömningen visar vilka faktorer och egenskaper det finns hos kredittagaren som påverkar beslutet om lånet ska godkännas eller inte. Banken tar bland annat hänsyn till kredittagarens kapital (tillgångar och skulder), kapacitet (kassaflöde), karaktär (ärlighet, etiskt rykte), säkerheter samt sårbarheter inför ekonomiska fluktuationer. (Svanberg C. & Sandberg S., 2004) Genom denna process syftar banken till att se vilka tillgångar som kredittagaren har och vad de är värda, kreditgivaren tar även hänsyn till de skulder företaget besitter. Kapacitet, kassaflöde, handlar om den lånsökandes förmåga att betala tillbaka sina förpliktelser, vilket innebär att banken gör en utvärdering av den ekonomiska

situationen. Karaktär handlar om låntagarens personlighet och hur väl han/hon klarar av att vara en god samarbetspartner och inge förtroende, ärlighet och trovärdighet är faktorer som har stor betydelse. En annan viktig del av kreditbedömningen handlar om att se vilka säkerheter som den lånsökande kan ställa, om låntagaren till exempel inte har möjlighet att betala tillbaka som planerat kan banken tillgodogöra sig värdet av säkerheten istället. Slutligen görs även en uppskattning av låntagarens känslighet inför påverkande faktorer i dennes omvärld som ska skydda banken mot kreditförluster. (Svanberg C. & Sandberg S., 2004)

3.3.1.1 Traditionell kreditbedömning och Credit Scoring

Traditionell kreditbedömning omfattar både kvantitativa och kvalitativa faktorer. Vid kvantitativa faktorer bedöms beteende men även omvärldsfaktorer, medan kvalitativa faktorer huvudsakligen berör personlighetsbedömningar. (Silver L., Kungl. Tekn. Högskolan, Stockholm) Vidare innebär de traditionella kreditbedömningsmetoderna att bankerna beviljar lån ofta i form av personliga möten, besluten grundas på bankens kvantitativa omdöme där de finansiella faktorerna väger mest. Personlig kontakt är en viktig del i de traditionella metoderna. (Frame S., et al. 2001) En del banker förlitar sig mer på objektiva bedömningskriterier, medan andra hävdar att kvalitativa mått är helt nödvändiga för en rättvis bedömning (Silver L., Kungl. Tekn. Högskolan, Stockholm). Speciellt stor skillnad blir det i bedömningar av nystartade företag som bedöms utan tidigare finansiell information. Här kommer credit scoring framförallt att inrikta sig på att bedöma hur företagare med liknande bakgrund har lyckats. (Silver L., Kungl. Tekn. Högskolan, Stockholm) Credit scoring är en automatiserad process som bygger på statistiska analyser där information baseras på olika egenskaper hos kredittagaren och därefter viktas samma i ett poängsystem. Credit scoring erbjuder ett modernt alternativ till de traditionella metoderna av värdering av lån till småföretag. De traditionella metoderna innebär att bankerna beviljar lån till småföretagarna genom ansökningar ofta i form av personliga möten, och besluten grundas på bankens kvalitativa omdöme där de finansiella faktorerna väger mest. Personlig kontakt är en viktig del i de traditionella metoderna, dessa metoder kan dock vara tidsödande och i motsats till

de traditionella metoderna har credit scoring utvecklats, där låntagaren exempelvis kan ansöka om lån via telefon. Lånen baseras främst på en datoriserad analys av företagsledningens kredithistoria, vilket resulterar i att lån kan beviljas efter bara några timmar istället för flera dagar, och till en lägre kostnad för banken. (Frame S., et al. 2001)

3.3.1.2 Kreditbedömning av småföretag och konjunktursvängningar

Småföretag är i kreditbedömningsammanhang ytterst svåra att bedöma. Generellt gäller att desto mindre företaget är och ju mer nystartat det är, desto svårare blir kreditbedömningsprocessen. När det inte finns någon tidigare etablerad kunskap att utgå ifrån blir det svårare att mäta både kapacitet och vilja. Dessutom finns det ofta inga gamla bokslut att utgå ifrån, etablerad yrkeskunskap är ytterligare en faktor som inte finns tillgänglig. Företagets framtid är i hög grad beroende på en individ, och det är alltid vanskligt att bedöma hur individer kommer att agera i en framtid som är svår att förutspå. (Silver L., Kungl. Tekn. Högskolan, Stockholm)

De problem småföretagen har gentemot externa finansiärer, såsom banker, är att de ofta saknar en historia att peka på. Finansiärerna är dessutom ofta osäkra på ledningens kapacitet och trovärdighet. Generellt har småföretagen svårare att motivera bankfinansiering än större företag, eftersom det finns färre säkerheter och färre referenser. (Silver L., Kungl. Tekn. Högskolan, Stockholm) Dock står bankerna som huvudsakliga externa finansiärer i mellan 50 % till 70 % av småföretag med mellan fem och 200 anställda. (Silver L., Kungl. Tekn. Högskolan, Stockholm)

Med jämna mellanrum uttrycks det att det finns en positiv relation mellan risk och lönsamhet. Det har även yttrats att vissa banker inte försöker minska risk, utan försöker istället balansera risk mot beräknad avkastning från kreditgivning. Detta baseras dock på underlaget att kreditrisker objektivt kan mätas och beräknas. (Silver L., Kungl. Tekn. Högskolan, Stockholm) Bankers lönsamhet är starkt konjunkturberoende. Intäkterna från kreditgivning är som störst i högkonjunkturer medan kostnader för risktagande ofta inte visar sig förrän lågkonjunkturer. Bankerna kan själva bidra till konjunktursvängningarna genom att öka utlåningen

i uppgångsfaser och minska den i nedgångsfaser. (Sveriges Riksbank 2004)
Kapitalkraven påverkar bankers möjlighet att låna ut, vilket leder till ökade
cykliska inslag i kreditutbudet med resultatet att svängningarna i konjunkturen
ytterligare förstärks. (Sveriges Riksbank 2001)

3.3.2 Bankrörelselagen

Bakom Baselrekommendationerna finns bankrörelselagen som ligger till grund för
alla bankers kreditgivning.(2 kap. 13§).

*"Kredit får beviljas endast om låntagaren på goda grunder kan förväntas
fullgöra låneförbindelsen. Dessutom krävs betryggande säkerheter i fast
eller lös egendom eller i form av borgen. Banken får dock avstå från
sådan säkerhet om den kan anses obehövlig eller om det annars
föreligger särskilda skäl för att avstå från säkerhet."*

Härav framgår att kreditgivaren i första hand alltid ska bedöma kredittagarens
återbetalningsförmåga, dock har lagstiftaren inte lämnat några detaljerade
anvisningar till hur återbetalningsförmågan ska analyseras men ur propositionen
citeras nedanstående skrivning (Broomé P. et al, 1998, s.184):

*"Särskilt när det är fråga om utlåning till företag måste banken ha en
klar uppfattning om möjligheterna för företaget att klara
räntebetalningar, amorteringar och kreditens slutliga återbetalning. För
att bedöma företagets framtida betalningsförmåga, dess kreditvärdighet,
gör banken en finansiell analys av företaget. Med hjälp av
balansräkning, resultaträkning och beräkning av kassaflöde i rörelsen
bedöms företagets finansiella ställning, soliditet och likviditet samt
rörelsens lönsamhet."*

Det framgår av texten att en löpande uppföljning ska ske (Broomé P. et al, 1998,
s.185):

"När det gäller krediter till företag är [...] en analys av det lånsökande företagets finansiella förhållanden och en fortlöpande uppföljning av dess utveckling det primära underlaget för all bankmässig företagsutlåning."

Ovanstående citat är direkt relaterade till risken för fallissemang. Risken vid fallissemang är knuten till säkerheterna. Ibland talas det om "bankmässiga säkerheter". Dessa uttryck finns inte i lagtexten eller i förarbetena, det talas istället om betryggande säkerheter och borgen. Det finns ingen exakt definition på vad som är betryggande säkerheter, lagstiftaren har dock lämnat följande synpunkter (Broomé P. et al, 1998, s.185):

"Med "betryggande säkerhet" avses [...] att värdet av säkerheten – efter en försiktig värdering av denna vid kreditgivningstillfället – med en god marginal ska täcka krediten."

3.4 Kreditriskmodeller

3.4.1 Altmans Z-score

Altmans Multivariabla Konkursbedömnings modell, är en nyckeltalsmodell som är speciellt utformad för att förutse sannolika fallissemang (Ström N. & Hellström A., 2000, Företagsekonomiska Institutionen, Lunds Universitet). Nyckeltalsanalyser strävar efter att finna svagheter och styrkor i företaget. I användningen av nyckeltal sägs det finnas fyra huvudsakliga nyckeltal som används för kreditbedömningsändamål. *Likviditet* som mäter risken för att företaget inte ska kunna betala kortfristiga skulder. *Omsättningshastighet* som mäter hur väl företaget kan realisera sina produkter. *Finansiella hävtångsmått* som framförallt mäter skuldernas storlek, vilket i sin tur påverkar hur väl företaget kan hantera motgångar. Slutligen är *räntabilitetsmått* vägledande för att visa hur väl företaget lyckats förränta satsat kapital. (Silver L., Kungl. Tekn. Högskolan, Stockholm)

Vanliga nyckeltalskategorier:

- Likviditet – vanligen beräknat som omsättningstillgångar/kortfristiga skulder
- Omsättningshastighet – vanligen beräknat som nettoförsäljning/totala tillgångar
- Finansiella hävstångsmått – vanligen beräknat som totala skulder/totala tillgångar
- Räntabilitet – vanligen beräknat som nettointäkter/totala skulder

De olika måtten summeras för credit scoringändamål. Det svåra är dock inte att räkna ut måtten utan att bestämma hur de ska vägas mot varandra. (Silver L., Kungl. Tekn. Högskolan, Stockholm). En sådan modell (Altmans Z-score) utvecklades i slutet av 1960-talet av Edward Altman, professor i finansiering vid New York Universitet. Modellen bygger på ett antal risk och lönsamhetsmått för att få fram ett Z-score. Z-scoren beräknas enligt fem affärsratio, vilka nedan benämns i bokstavsordning från bokstaven A till E.

Z-score =

- A 3.3 * (EBIT/Total Asset) +
- B 1.0 * (Net Sales/Total Assets) +
- C 0.6 * (Market Value of Equity/Total Liabilities) +
- D 1.2 * (Working Capital/Total Assets) +
- E 1.4 * (Retained Earnings/Total Assets)

$$\mathbf{Z-Score} = A \times 3.3 + B \times 1.0 + C \times 0.6 + D \times 1.2 + E \times 1.4$$

(Ström N. & Hellström A., 2000, Företagsekonomiska institutionen, Lunds Universitet)

Det resultat som erhålls bedöms sedan utifrån sannolikheten att ett företag kommer att gå konkurs under det närmaste året (Silver L., Kungl. Tekn. Högskolan, Stockholm). Om scoren är 3.0 eller över är sannolikheten för fallissemang mycket liten, bolaget är säkert enligt de siffrorna som modellen

baseras på. Skulle scoren däremot vara mellan 2.7 och 2.99 vilket ofta benämns som en grå zon, bör man vara försiktig. En score på mellan 1.8 och 2.7 visar att sannolikheten för konkurs inom två år är rimlig. En score på under 1.8 indikerar mycket hög sannolikhet för konkurs. (CreditGuru 2005)

Modellen har sedan 1968 genererat en relativt hög tillförlitlighet i att klassificera företag. Modellen kan prognostisera ungefär 85 % av de företag som inom ett år kommer att gå i konkurs. (Silver L., Kungl. Tekn. Högskolan, Stockholm). Modellen är dock inte tillräckligt säker för banker, då dessa måste lyckas betydligt bättre med att prognostisera eventuella konkurser. (Silver L., Kungl. Tekn. Högskolan, Stockholm).

3.4.2 Principal-agent situationen

Situationen uppstår i mötet mellan kund och bank, en situation som beskrivs i teorier som principal-agent teorin. (Silver L., Kungl. Tekn. Högskolan, Stockholm) Vi anser att principal-agent teorin, trots att den i begränsad omfattning testats empiriskt, kan användas här för att förklara det komplexa samspel och motsättningar som kan förekomma mellan uppdragsgivare och uppdragstagare. Grundförutsättningarna för principal-agent modellen kan sammanfattas som följer. Banken kan antas vara principalen som har till uppgift att granska företaget och se till att investeringen inte förfelas genom att agenten ägnar sig åt ett oönskat beteende. Företaget antas vara agenten som söker undvika kontroll och därigenom få möjlighet att använda resurserna på det sätt som de själva vill. (Silver L., Kungl. Tekn. Högskolan, Stockholm) Agenten kommer inte att maximera principalens nytta i alla lägen eftersom han är villig att ta risker. Agenten antas välja ett handlingsalternativ som innebär att han/hon inte kommer att utsätta sig själv för någon risk som inte motsvaras av en ökad nyttomöjlighet. Om denna möjlighet finns kommer agenten låta principalen stå för risktagandet, vilket tyder på att agenten åter igen väljer att maximera sin nytta framför principalens. (Perloff J., 2004)

Vid hantering av bankernas kreditrisk är det viktigt att försöka överbrygga de problem som uppstår mellan låntagare (agent) och långgivare (principal), vilka kan

härledas till det faktum att båda parter befinner sig på olika nivåer informationsmässigt. Bankens relation till småföretag karaktäriseras av informationsasymmetri. Bankerna har ett informationsunderskott vad gäller företagets framtidsutsikter, då det är lättare för företagsledaren att uppskatta företagets situation än för utomstående. (Silver L., Kungl. Tekn. Högskolan, Stockholm) Det är viktigt att banken utreder och övervakar potentiella och existerande kunders verksamheter för att säkerställa sin egen överlevnad, liksom sina intressenters.

Problem uppstår då det i relationen är omöjligt att övervaka och observera motpartens aktiviteter löpande. Det finns tre olika faktorer som kan leda till att svårigheter uppstår. (Perloff J., 2004) Den första faktorn som leder till informationssvårighet heter asymmetrisk information. Asymmetrisk information leder till ofördelaktigheter där den informerade personen drar fördel av att motparten är mindre informerad. Problemen grundar sig i att långgivaren inte kan få full inblick i låntagarens verksamhet utan dennes tillåtelse. På grund av att asymmetrisk information finns måste långgivaren ofta fatta beslut utan att ha fullständig information. Asymmetrisk information kan till viss del motverkas av långgivarens erfarenhet och expertis genom att studera låntagarens situationsbeteenden. (Perloff J., 2004)

Den andra faktorn är adverse selection. Adverse selection karaktäriseras av att en informerad person drar fördel av att dess motpart inte befinner sig på samma informationsnivå. I detta fall väljer banken fel typ av kund så att sammansättningen av kunder med olika risknivåer inte blir optimal. Det är viktigt att banken noga går igenom låneansökningar för att undvika problem med adverse selection, då låntagaren kan skaffa sig ett övertag genom att inte framställa informationen på ett ärligt sätt. Adverse selection kan leda till problem genom att andelen låntagare reduceras vilket resulterar i en ofördelaktig situation för banken. (Perloff J., 2004)

Den tredje faktorn är moral hazards. Moral hazards karaktäriseras av att en informerad person drar fördel av dess motpart med en mindre informationsnivå

genom en ouppmärksam handling. I detta fall av moral hazards fullgör inte låntagaren sina åtaganden som från början är överenskommet. Det är också av största vikt att banken kontinuerligt övervakar redan befintliga lån för att tidigt kunna upptäcka förändrade beteenden hos låntagaren, motverka moral hazards och dessutom för att kunna spåra den information som inte är tillförlitlig. (Perloff J., 2004)

4. EMPIRI

Syftet med kapitlet är att ge läsaren en inblick i bankernas kreditbedömning och hur den kommer förändras vid införandet av Basel II. Det väsentliga är dock att presentera en sammanställning av den data vi erhållit från respondenterna.

4.1 Upplägget av kapitlet

Vid upplägget av detta kapitlet har vi valt att efterfölja vår intervjuguide, se Appendix II. Vi kommer att följa rubriksättningen i intervjuguiden. Vi har därmed gjort ett medvetet val att inte hänvisa till varje enskild fråga. Som vi nämnt i metoden kommer vi inte att presentera svaren av bakgrundsfrågorna, då vi anser att dessa frågor inte ger svar på vårt syfte. Vidare kommer vi inte heller att redogöra vem av respondenterna som gjort vilka uttalande, dock har vi valt att hänvisa till respektive bank vad gäller definitionen av småföretag. Dessutom vill vi påpeka att de citat som förekommer i kapitlet är refererat till den respondent som gjort uttalandet.

4.2 Risk- och kreditbedömning

De banker vi varit i kontakt med har alla avvikit från EU-kommissionens definition av småföretag. Småföretag klassificeras enligt EU-kommissionen på följande sätt; antal anställda < 50 stycken, årlig omsättning <10 miljoner Euro eller balansomsättning < 10 miljoner Euro. (Företag Europa, 2003) De genomförda intervjuerna visar att det framkommit skillnader på hur småföretag definieras, dock grundar bankerna främst besluten på antal anställda och omsättning. FöreningsSparbanken definierar småföretag 0-4 anställda, 0-1 miljon kronor i in/utlåning och/eller 0-10 miljoner kronor i omsättning. Det räcker med att uppfylla ett av de tre kriterierna. Handelsbanken definition är varierande beroende på marknaden och dess olika regler, dock är den i nivå med Basel II och vad EU rekommenderar. Färs och Frosta Sparbank definierar företag utifrån tre

olika segment. Småföretag tillhör segment ett och karakteriseras av ett engagemang på upp till en miljon kronor samt max fem anställda.

Vid beviljandet av krediter genomförs en kreditbedömning av banken, där olika bedömningsfaktorer vägs in. Vid en kreditbedömning undersöker kreditgivaren om kredittagaren verkligen kan betala räntor och amorteringar i framtiden. Bankernas bedömningsmetoder är konfidentiella varför vi ej i detalj vet och kan redogöra för hur kreditbedömningsprocessen går till. Det är dock konstaterat att samtliga banker vi intervjuat använder sig av en så kallade scoringmodell. En scoringmodell väger samman en stor mängd variabler, det kan som exempel, vara allt från affärsidé, företagsledningens kompetens till företagets konkurrenter, som därefter resulterar i hur kreditvärdig kunden är på en förutbestämd skala. Det är denna information som kredithandläggaren grundar sitt kreditbeslut på men det förekommer fall där förhållandena kan vara "oklara", då väger handläggaren även in variabler som scoringmodellen inte klarar av att analysera. Detta kan till exempel handla om ett nystartat företag som inte har någon taxerad inkomst från föregående år.

Det faktum att kredithandläggaren måste kräva in information från motparten upplevs inte som något problem, då företagen är angelägna om att marknadsföra sig själv på ett tilltalande sätt. Kunden har inte alltid informationsövertaget, då kunden kanske inte har det optimala helhetsperspektivet. En allmän uppfattning är att de företag som tenderar att gå lite sämre, inte ger ut all önskvärd information, då de tror att konsekvenserna ska bli indragna krediter. Informationsinhämtningen kan gå till på många sätt. Vanligt förekommande bland respondenterna är att kundbesöken sker i företagarens hemmamiljö. Att handläggaren besöker företaget kan ge mycket värdefull information i form av hur logistiken kring lagret är uppbyggt, hur mycket kunder som besöker företaget etc. Vanligtvis får banken alltså den information som behövs vid en kreditbedömning från företaget, men banken kan även erhålla kompletterande information såsom kreditupplysningar från Upplysningscentralen (UC) eller annat kreditupplysningsföretag, för att få information om till exempel motpartens inkomst och förmögenhet samt krediter med eller utan säkerheter.

Den enskilda variabeln som samtliga respondenter framhäver som viktigast är företagets återbetalningsförmåga. Säkerhet, var ytterligare en variabel som diskuterades men samtliga respondenter konstaterade även här att oavsett hur bra säkerheter företaget lämnar så är det, åter igen, återbetalningsförmågan som är viktigast. Det förekommer undantag vad gäller säkerheternas betydelse. Anser banken att det är en osäker kredit kan de kräva in en kompletterande säkerhet. Om företaget befinner sig i en så kallad "riskzonen" kan ytterligare säkerheter krävas, alternativt att krediten beviljas till ägaren som privatperson. Vidare kan konstateras att säkerheter är något som krävs in av kredithandläggaren men det är en variabel som oftast inte har en avgörande betydelse för om en kredit ska beviljas eller inte. Ofta motsvarar inte säkerheterna på konkursdagen samma värde som den dag då krediten beviljades. Risker för obestånd är bland de viktigaste faktorerna. Det är kassaflödet, det vill säga hur mycket företaget frigör för att kunna betala räntorna samt personbedömningarna som väger tyngst vid en kreditbeviljning. Vidare ställer bankerna krav på etik, kvalitet och kontroll vid kreditgivningen. Kreditrisken utgör bankens största riskexponering, men trots det är bankens kreditförluster i förhållande till utestående kreditvolym jämförelsevis små. Låntagarens återbetalningsförmåga är den avgörande bedömningsgrunden för bankens kreditgivning, men för att ytterligare minska risken är merparten av bankens krediter säkerställda med pantbrev i fastigheter och andra bankmässiga säkerheter. Banken tillåter endast placeringar inom vissa beloppsmässiga ramar och endast i värdepapper med hög kreditvärdighet, för att begränsa kreditrisken. Riskerna är större vid utlåning till nystartade företag, men samtidigt är bankerna intresserad att vara med vid startandet av företag.

4.3 Förmånsrättslagen

Respondenterna har poängterat, att förmånsrättslagen innebär en större förändring än vad Baselrekommendationerna kommer att göra. Vi ansåg därför det viktigt att nämna förmånsrättslagen i vår uppsats, dock i mycket begränsad omfattning.

Syftet med förmånsrättslagen, som trädde i kraft 2004, är att minska antalet konkurser i svensk företagsamhet. Den förändring företagen kommer att märka av

är till följd av förmånsrättslagen. Då banken får sämre utdelning vid konkurs kompenserar banken det med fakturabelåning. Fakturabelåning har blivit en efterfrågad metod för att omvandla kundfordringar till rörelsekapital för företag. Överlag har fakturabelåning ökat, till följd av den nya förmånsrättslagen, vilket respondenterna är eniga om. Respondenterna påpekar också att leverantörer fått ett ökat intresse av att försätta företagen i konkurs, konkurshotet ökar samtidigt som förhandlingsviljan minskar.

Trots att fakturabelåning ökat till följd av förmånsrättslagen är respondenterna eniga om att förmånsrättslagen inte förändrar bankens syn på kreditbedömning. Variablerna som vägs in i banks respektive scoringmodell är desamma, mer information kommer således inte att krävas in och återbetalningsförmågan förblir den variabel som är viktigast. Säkerheterna är dock fortfarande viktiga och dess betydelse har inte minskat på grund av förmånsrättslagen. Dock behöver det ökade kravet inte vara negativt, då en del företag borde fokusera mer på lönsamheten.

4.4 Basel

Bankerna är mycket insatta i de nya Baselrekommendationerna. Merparten har redan nu börjat förbereda sig för implementeringen och jobbar målmedvetet för att vara så förberedda som möjligt. De intervjuade respondenterna är överens om att de nuvarande rekommendationerna är i behov av förnyelse. *"De nuvarande reglerna är väldigt stela och schabloniserade, det spelar ingen roll om det till exempel är ett topplån eller vanligt fastighetslån vid bostadsutlåning"* säger Stefan Prahll på Färs & Frosta Sparbank.

Samtliga respondenter välkomnar Basel II, då de tror att rekommendationerna kommer gynna banken. Anders Persson på Svenska Handelsbanken säger att *"reglerna avspeglar ett sunt tänkande, det är sunt att ge kredit till de kunder som har en bra återbetalningsförmåga"*. Vidare tror respondenterna att de nya rekommendationerna kommer att bli mer rättvisa, då kapitaltäckningskravet beslutas internt inom banken, grundat på bankens kreditbedömning. Svårigheterna

med de nya Baselrekommendationerna kan våra respondenter endast spekulera i. Någon svårighet har egentligen inte kunnat fastställas utan den största skillnaden kommer att märkas av då varje enskild kund får en individuell kreditbedömning, baserat på dess ekonomiska variabler. Men detta ses inte som en svårighet utan det är i stort sett så bankerna jobbar med kreditbedömning idag.

Det har framkommit av intervjuerna att en del interna förändringar är att vänta inom banken till följd av Basel II. Det kan bli en tendens till att de banker som inte kan införa den avancerade modellen kommer att söka nya kunder på till exempel bostadsmarknaden, då dessa kunder kräver lite kapitaltäckning. Dock menar respondenterna att tendensen troligtvis inte bara kommer gälla dessa banker, utan kanske i första hand de "storbanker" som vill omfördela sin kreditportfölj för att få en större andel bostadslån med goda säkerheter i sin portfölj.

Den största förändringen med Basel II, förväntas bli prissättningen på risken gentemot kunden, vilket kommer att avspegla sig i att kunder som anses "bra" för banken får ett bättre pris medan kunder som anses "sämre" får ett sämre pris. Respondenterna menar, då konkurrensen kommer att öka mellan bankerna är det väsentligt att banken kontinuerligt ger företagen rådgivning, detta för att de inte ska förlora kunderna. Dock påpekas det att det pris banken erbjuder kanske inte är ett pris som marknaden är villig att betala. Med hänsyn till de kommande Baselrekommendationerna kommer bankerna att försöka vara noggrannare med prissättningen, då varje individuell kund ska ha sin individuella riskbedömning, annars kommer kreditbedömningsprocessen i stort sett vara den samma som tidigare.

5. ANALYS

I detta kapitel förenas det empiriska materialet med teorikapitlet. Vi analyserar, utifrån vår primärdata, effekterna av Basel II, dess påverkan på bankernas kreditbedömning och småföretagens finansieringssituation, samt de kreditriskmodeller som beskrivits i teorikapitlet och diskuterats i empirikapitlet.

5.1 Basel II

Med de nya Baselrekommendationerna kommer bankernas möjligheter vad gäller deras internrating bedömningar att öka. Bankerna kommer få två möjliga metoder till förfogande vid kreditbedömning efter införandet av Basel II; schablonmetoden och IRB-metoden. Schablonmetoden kommer troligtvis att appliceras av mindre banker som inte har de resurser som krävs för att utveckla egna interna modeller. Dessa banker kommer alltså använda en schabloniserad beräkningsmetod vid kreditbedömning, vilken troligtvis inte skiljer sig speciellt från de nuvarande beräkningsmetoderna. Dessa banker kan tänkas få det svårare på marknaden, delvis på grund av en hårdare konkurrens av de fyra storbankerna och delvis för att lojaliteten hos bankernas kunder inte håller samma nivå som förr.

Vi tror att IRB-metoden främst kommer appliceras av storbankerna, då de besitter den kompetens och de resurser som krävs för att räkna ut PD, LGD och EAD. Dock måste den interna metoden som banken utvecklar först godkännas av Finansinspektionen för att kunna användas. Vi anser att banken, genom att använda sitt egna godkända interna bedömningssystem, kan dra nytta av det faktum att de har tillgång till kundspecifik information som externa granskare har svårare att få fram vid kreditbeslut och kreditbedömningar. Dessutom tror vi att banken kan hantera sina risker mera kostnadseffektivt och därigenom minska sitt

eget kapitalbehov. Eftersom bankerna uppmuntras till att utveckla och förbättra sina interna system för kredithantering som ett resultat av Basel II.

Vi vill dock lyfta fram att fördelen med Basel II är att de kunder som banken anser vara "bra" skulle kunna få bättre villkor, samtidigt som räntesättningen skulle bli mera individuell. Detta betyder att de kunder som banken anser vara "dåliga" skulle få betala högre ränta än vad de gör idag.

Eftersom Basel II är rekommendationer för samtliga banker verksamma inom Europeiska Unionen, kommer banksystemen troligtvis integreras samtidigt som många storbanker kommer att söka marknadsandelar från utlandet. Detta kommer leda till ökad konkurrens om marknadsandelar, samtidigt som prissättningen kan komma att påverkas av den ökade konkurrensen. Vi tror dock att de nya kapitaltäckningsreglerna främst kommer påverka storbankerna, då mindre banker förmodligen inte har de resurser som krävs för implementering, och därför inte är med om den interna förändring som storbankerna upplever. Det kan på sikt resultera i att mindre banker endast får låntagare med dålig återbetalningsförmåga, eftersom storbankerna lockar till sig låntagare med bra återbetalningsförmåga, genom att kunna erbjuda ett bra pris med hjälp av de interna ratingmodeller som bankerna utvecklar. Detta anser vi vara en viktig förändring. Vi anser att banken inom vissa områden kan förbättra sin konkurrensställning genom att låta kapitalkraven bli mera riskrelaterade och riskkänsliga, som ett direkt resultat av Basel II. Det är viktigt för bankens del att komma ihåg att det pris som erbjuds på krediten, kanske inte accepteras av kunden, vilket kan resultera i att de söker andra finansieringsinstitut och finansieringsmöjligheter. Dock vill vi påpeka att banken, genom förbättrade metoder och ökad riskkänslighet, kan vinna tillbaka en del utlåning till "bra" kunder som gått förlorade på grund av för höga kapitalkrav i jämförelse med den faktiska risken.

Förändringen av Baselrekommendationerna är inget som kunderna är medvetna om. Vi tror inte heller, i överensstämmelse med respondenterna, att kunderna kommer att märka av någon större förändring. Den största förändringen som är att vänta är att priset på risken baseras på en individuell bedömning, vilket vi nämnt

tidigare. Det faktum att varje enskild kund kan bli erbjuden olika prissättningar av olika banker tror inte vi finns i majoriteten av kundens medvetande. Vi anser vidare att kundens tid är begränsad för att undersöka från vilken bank det bästa erbjudandet finns.

5.2 Kreditbedömning

Bankrörelselagen ligger till grund för bankernas kreditgivning, där det framgår att en kredit endast får beviljas om låntagaren förväntas kunna fullgöra sina låneförbindelser gentemot banken. Relationen mellan bank och småföretag är viktig, då banken möjliggör småföretagens tillväxt. Samtidigt måste banken göra en avvägning mellan risk och avkastning. Det är låntagarens återbetalningsförmåga som i första hand bedöms och analyseras, då återbetalningsförmågan i stora drag speglar låntagarens finansiella styrka. Vår undersökning visar att även faktorer som motpartens lönsamhet, kvaliteten på företagsledning, konkurrensposition och säkerheter tas hänsyn till vid en kreditbedömning. Dessa variabler kan ses som ett komplement till bankens bedömning av återbetalningsförmågan. När det gäller säkerheter har samtliga respondenter nämnt att detta krävs vid riskfyllda lån. Dock uppgår sällan det faktiska värdet på säkerheterna till det ursprungsvärde som säkerheten uppgick till vid tidpunkten då lånet beviljades. Bankernas beteende i samband med säkerheterna tror vi kan förklaras genom att bankerna vill uppnå ett visst agerande hos småföretagen vad gäller deras återbetalningsförmåga.

Vi anser att kreditgivarens bedömning av företagsledningens kompetens är ytterst individuell. Men samtidigt bör varje enskild handläggare besitta sådan branschspecifik kunskap att rätt beslut fattas vid varje tillfälle, även att samma beslut fattas mellan varje enskild kreditgivare. Därför tror vi att kreditgivarens erfarenhet och kunskap om företagsledning och företagsbedömning, till viss del, påverkar processen att värdera företagsledningens kompetens. Vidare karakteriseras företagsledningen i småföretag av flexibilitet och risktagande i större grad än stora etablerade bolag. Vi hävdar att företagsledningens kompetens, dess tron på framtiden, företagets konkurrenssituation på marknaden samt

utvecklingspotential blir speciellt viktigt vid exempelvis uppstartandet av ett nytt bolag och för banken en ny kreditkund, då det inte finns någon historisk information att grunda beslut på.

5.2.1 Kreditbedömning av småföretag och konjunktursvängningar

Vi tror att villkoren för att få krediter beviljade kommer försämrats betydligt för en del av bankens kunder. En kundgrupp som vi anser blir speciellt utsatt är nystartade småföretagen eftersom de har ett begränsat eget kapital. Respondenterna bekräftar att Basel II till viss del kan resultera i svårare, eller rättare sagt dyrare krediter för en del företag. I första hand är det nystartade företag och småföretag med dålig återbetalningsförmåga som väntas bli drabbade. Dock är ägarna till småföretag ofta beredda på att skjuta till andra betalningsmedel för att undvika fallissemang och inställda betalningar. Detta eftersom de flesta småbolagsägare tenderar till att ta på sig ett större ekonomiskt ansvar för sina bolag.

Trots kritiken menar vi dock att Basel II inte enbart behöver få negativa konsekvenser för småföretagen, då det kan vara till fördel för båda parterna att fokusera mera på företagets lönsamhet. Genom den ökade fokusen på lönsamheten tror vi att småföretagen blir mer resultatinriktade och aktsamma i sina beslut. Dessutom tror vi att banken kan minska risken för stora sammanlagda förluster genom att bredda sina risker i sin portfölj, vilket troligtvis möjliggörs av utlåning och finansiering till ett stort antal småföretag.

Vi anser att det finns en del problem som både banker och tillsynsmyndigheter måste lösa vad gäller de interna bedömningssystemen. Vi menar att frågetecken finns kring hur banken ska kunna visa att de faktiska riskerna bättre än med det nuvarande regelsystemet kommer att överensstämma med de uppskattade kreditriskerna. Ytterligare en viktig synpunkt med förändringen är i vilken omfattning bankens interna kreditbedömning kommer att beaktas i förhållande till förändringar i konjunkturen. Det är mycket svårt vid kreditbedömningar att förutse förändringar i risken över en viss tidsperiod, för att veta utfallet av en lämnad kredit måste man vanligen vänta tills den förfaller.

5.2.2 Traditionell kreditbedömning och Credit Scoring

Båda metoderna, men främst credit scoring, bygger på de faktiska variabler som finns att tillhandahålla, såsom lönsamhet och omsättning. Vi anser att kreditbedömningsprocessen tenderar att frångå de "personliga" variabler som tidigare med stor fokus vägdes in, då menar vi den information och det intryck kredithandläggaren fick av låntagaren genom personliga möten, till att mer fokusera på faktisk information och företagets lönsamhetssiffror. Våra respondenter har emellertid tydligt påpekat att personliga möten med låntagaren, helst i deras arbetsmiljö, ger värdefull information. Vi anser i enlighet med respondenterna att sådan information är viktig, och tror inte att likvärdig information går att få fram genom ett generellt poängsystem som utesluter personlig kontakt. Dock verkar det som om trenden framöver kan komma att övergå till ett uteslutande av den personliga kontakt som dagens kreditbedömning består av, för att banken ska uppnå ett bättre ekonomiskt resultat samtidigt som verksamheten effektiviseras.

Vi anser att risk för fallissemang är en av de viktigaste aspekterna för en bank, då bankens förluster antas blir störst när företaget inte kan fullgöra sina betalningar. Då risk för fallissemang inträffar drabbas banken av en kreditförlust. Kreditförluster är något som drabbar alla banker mer eller mindre, men för våra storbanker har dessa förluster ingen märkbar effekt. Vi menar dock att risk för fallissemang har en stor betydelse sett ur ett perspektiv som enbart analyserar kreditbedömningen. Problemet som kan komma att uppstå med risk vid fallissemang är att säkerheterna inte är lika mycket värda vid tidpunkten för kreditbeviljningen som vid utmätningen. Troligtvis varierar risken vid fallissemang under kreditens löptid men här bör bankens scoring vara av sådan kvalitet att ett företag ska kunna hantera förändringar i omvärlden, både hög- och lågkonjunkturer.

Om kreditgivaren, vid behov anser att scoringmodellen inte kan ta hänsyn till och analysera variablerna på ett korrekt sätt kan kreditgivaren bortse från detta och därmed bevilja en kredit. Det kan till exempel handla om ny information, så kallad verbal data som inte kan sammanställas kvantitativt.

5.3 Kreditriskmodeller

5.3.1 Principal-agent situationen

Principal-agent situationen beskriven av Jeffrey Perloff, anser vi kan appliceras för att analysera relationen mellan bank och kredittagare. De problem som tenderar att uppstå härstammar från att parterna befinner sig på olika nivåer informationsmässigt. I många fall har låntagaren ett informationsövertag, då denne besitter mer kunskap om företag som berör krediten. Detta upplevs dock inte som ett problem av respondenterna, vilket vi anser kan förklaras genom att kreditgivaren har mer övergripande information och statistik om den bransch som motparten befinner sig i. Dessutom tror vi att småföretagen är mer beroende av banken än vad banken är av småföretagen, vilket borde vara en faktor som banken kan dra fördel av.

Moral hazards uppstår då kredittagaren inte fullgör sina förpliktelser, vilket är sällsynt förekommande i de banker vi varit i kontakt med varför vi anser det vara representativt för hela den svenska storbanksmarknaden. Detta bör i sin tur tyda på en bra kreditgivning av de svenska storbankerna med säkra krediter. För att motverka att moral hazards uppstår är det viktigt att banker har kontinuerlig uppföljning av befintliga krediter, dels för att upptäcka förändrade situationer hos motparten, dels för att visa bankens engagemang av motparten. Bankens uppföljning av småföretagens engagemang anser vi påverka småföretagens lojalitet gentemot banken. Det kan i alla fall anses vara ett försök från banken sida att försöka knyta kunderna till sig under en längre tid så att de även vid övriga finansieringar tar kontakt med sin bank där de har huvuddelen av sitt engagemang. Bankernas agerande angående kredituppföljning överensstämmer även med bankrörelselagen 2 kapitlet 13§.

För att motverka adverse selection måste banken välja en viss typ av kund för att maximera och sprida risken i sin kreditportfölj. Detta är bland annat en av orsakerna till att storbankerna prioriterar arbetet med Baselrekommendationerna. Respondenterna har alla som mål att få en bra kreditportfölj bestående av kreditvärdiga kunder och skulle bankerna inte vara väl förbereda inför

Baselrekommendationernas inträde kan bankerna få en kreditportfölj bestående av mindre bra kreditvärdig låntagare.

5.4 Förmånsrättslagen

Nya lagar träder ständigt i kraft och påverkar det svenska näringslivet med olika möjligheter och utmaningar. Vid diskussionen om hur småföretag kommer att påverkas av de nya kapitaltäckningsreglerna har den nya förmånsrättslagen tagits upp. Förmånsrättslagen trädde i kraft 2004 och har sen dess försämrat bankernas situation vid en eventuell konkurs, detta har dock bankerna kompenserat med fakturabelåning. Fakturabelåning har lett till en del spekulationer om hur bankerna kan komma att bli mer restriktiva i sin kreditbedömning. Vi anser att förmånsrättslagen eventuellt kan komma att missgynna en del småföretag, då bankerna kan komma att kräva mer information och/eller säkerheter. Då småföretagen inte alltid har möjlighet att lämna säkerhet utöver den ordinarie spekuleras det om eventuellt indragna krediter för småföretagen. Detta i sin tur, sett ur ett längre tidsperspektiv, kan bidra till minskat kapital i organisationen, vilket kan komma att hämma nyföretagandet.

Respondenterna menar att till följd av förmånsrättslagen, har leverantörerna fått ett ökat intresse av att försätta företag i konkurs, eftersom de får bättre utdelning. Detta har resulterat i en minskad förhandlingsvilja. Vi menar att då leverantörerna inte är lika benägna att förhandla med företagen och ta de eventuella risker som det innebär, kan småföretagen hamna i en situation som karakteriseras av minskade möjligheter vad gäller leverantörernas förhandlingsvilja. Vi har inte tagit kontakt med leverantörer för att få det bekräftat, vår personliga åsikt är dock att effekten av minskad förhandlingsvilja är nästintill obefintlig. Vi anser att detta är en slutsats bankerna själv dragit. Eftersom bankerna förlorat sin ställning vid en konkurs, vill de gärna finna en vinnare och de menar då att leverantörerna är vinnarna. I teorin skulle det vara möjligt men i praktiken anser vi att leverantörerna inte påverkas av förmånsrättslagen i den omfattning som våra respondenter menar.

Idag fokuseras det dock mer på förmånsrättslagens effekter än på de kommande kapitaltäckningsreglerna, då våra respondenter anser att den största förändringen är till följd av förmånsrättslagen. Trots nya regler på marknaden kommer bankerna inte att ändra sin syn på kreditgivning/kreditbedömningsprocessen, utan de variabler som vägs in vid en risk- och kreditbedömning kommer fortfarande vara de samma.

6. SLUTSATS

I detta avslutande kapitel presenteras uppsatsens slutsatser då med utgångspunkt i den undersökning som genomförts. Nedan görs en återknytning till uppsatsens syfte samt problemställning, därefter återges reflektioner kring uppsatsarbetet samt förslag till fortsatt forskning.

6.1 Hur kommer bankens risk- och kreditbedömning av småföretagen att förändras som ett resultat av Basel II?

Av vår undersökning kan vi dra slutsatsen att Basel II på ett bättre sätt än Basel I kommer fånga upp och värdera de risker som banken kommer i kontakt med. Banken sporras till att förbättra sina system och utveckla sina interna modeller för att bättre kunna mäta och hantera kreditrisker, vilket borde resultera i att vinsten för varje riskengagemang maximeras. Kreditmarknaden karakteriseras av en allt hårdare konkurrens, därför kan ett viktigt medel för bankens framtida överlevnad komma att bli en effektivare prissättning till kunderna. Vad som tydligt framgår av denna uppsats är att Basel II främst kommer att resultera i interna förändringar inom svenska banker.

Den största förändringen som Basel II kommer att bidra till är att de flesta storbanker kommer att frångå den schabloniserade metoden och istället göra en individuell bedömning av respektive kredittagare. Därför är det troligt att kreditens kapitaltäckning till viss del kommer att vara beroende av den enskilde kundens kvalitet. Vi anser det dock vara viktigt att belysa att bankernas individuella riskbedömning består av en mängd olika komponenter vilka alla analyseras vid en eventuell kreditgivning. Som en följd av Basel II kommer de storbanker som medverkat i vår undersökning, internt utarbeta avancerade

modeller för risk vid kreditgivning, då baserade på den tidigare nämnda IRB-metoden vilken beräknar PD, LGD och EAD. Bankerna kommer alltså att göra interna beräkningar kring risk vid kreditgivningen och kan till följd därav komma att sänka kapitalkravet. De nya rekommendationerna leder till en mer individuell rättvis bedömning då kapitaltäckningskravet grundas på bankens kreditbedömning som beslutas internt inom banken. Gentemot småföretagen kan förändringen komma att innebära en mer rättvisande prissättning på risken.

En väsentlig utmaning med Basel II är att den interna utformningen av metoder och modeller, som PD, LGD, och EAD, kan skilja sig betydligt bankerna emellan eftersom klassificeringarna baseras på intern information. Dessutom kan konjunktursvängningarna komma att bli starkare; vid lågkonjunktur kan de ökade riskvikterna och kapitalkraven leda till minska utlåning och när tiderna är goda kan överdriven utlåning ske. Vad som är tydligt är dock att de stora bankerna kommer att gynnas mer av Basel II, eftersom de sannolikt kommer implementera IRB-metoden och därmed få lägre kapitalkrav.

Eftersom Basel II ännu inte implementerats kan det dock vara svårt att dra slutsatser kring huruvida kreditgivningen till småföretag kan komma att förändras. Det kan vara så att respondenterna är restriktiva med den information som ligger till grund vid kreditgivning i enlighet med Basel II samt de förändringar detta kan komma att medföra. Därför kan vi inte absolut säga att kreditbedömningen kommer att vara oförändrad då de nya Baselrekommendationerna anpassats fullt ut. Det mesta som framkommit under uppsatsarbetet tyder dock på att kreditbedömningen inte kommer att förändras nämnvärt utöver det som nämnts ovan. Kreditbedömningen kommer i stort sett troligen att vara densamma även då Basel II implementeras, detta sett främst ur bankernas perspektiv. Dock vill vi påpeka att ändrade villkor och förhållande ofta resultera i ett förändrat agerande.

6.2 Vad kan ändrad kreditgivning betyda för småföretagen?

Respondenterna anser inte att småföretagens finansieringssituation nämnvärt kommer att förändras. Dock kan en del mindre förändringar vara att vänta och respondenterna menar att finansieringssituationen kommer att förändras med både positiva och negativa effekter. Respondenterna är överens om att "bra" småföretag med en god ekonomi kommer att erbjudas bättre pris på sin kredit, medan "sämre" småföretag med en mer ostabil ekonomi får betala ett högre pris på krediten, detta som ett resultat av Basel II. Vi anser med bakgrund av tidigare forskning samt med stöd i denna genomförda studie att förändringen är högst sannolik. Att respondenterna varit något restriktiva vid sina svar tror vi kan ha sin förklaring i att man till viss del vill skydda småföretagen och inte skapa oro på marknaden.

För en del nystartade företag samt småföretag kommer förändringarna att innebära ökade finansieringssvårigheter och därmed minskat kapital, vilket på lång sikt kan hämma tillväxten av det svenska näringslivet. Dock anser vi, med bakgrund till vår studie, att Basel II effekterna på det svenska näringslivet är begränsat, då småföretagen kan söka nya och alternativa finansieringsvägar och därför inte enbart är beroende av kapital från storbankerna. Ett annat finansierings alternativ kan istället vara att vända sig till den privata kapitalmarkanden, där kreditbedömning sker enligt respektive kreditgivares intresse. Om bankerna blir mer restriktiva i sin kreditgivning till nystartade och småföretag kan dessa istället se sig om efter andra finansieringsalternativ, då speciellt på den privata kapitalmarknaden.

6.3 Reflektioner kring uppsatsarbetet

Under uppsatsarbetet har vi reflekterat över ett antal faktorer. Arbetsprocessen samt insamlandet av litteratur som berör vårt valda ämnesområde har varit mycket omfattande. Dessvärre finns det ett antal olika studier som enbart berör faktorer bakom själva kreditgivningen, då exempelvis principal-agent situationen. Vidare finns åtskilliga metoder och modeller för hur man bör gå tillväga vid

kreditgivningsprocessen, då både svenska och utländska. Detta har gjort det svårt för oss att inte beröra vissa av dessa områden och faktorer, då vi anser dessa vara mycket intressanta och vi har därför återgett ett antal av dessa faktorer och modeller för att försöka skapa förståelse för läsaren. Vidare kan ämnet, sett ur bankernas perspektiv, vara något känsligt då respektive bank har internt utarbetade metoder för hur kreditgivningsprocessen bör genomföras samt den bedömning som ligger till grund vid ett eventuellt kreditbeslut. Det kan därför vara så att bankerna och de respondenter som tillfrågats inte på ett korrekt sätt återgett situationen kring Basel II samt dess effekter.

6.4 Förslag till fortsatt forskning

Under uppsatsens gång har vi funnit fler ämnesområden som skulle kunna vara intressanta att forska vidare kring. På grund av studiens omfattning har vi dessvärre inte haft möjlighet att gå djupare in på dessa områden. Vi vill därför med denna uppsats ge inspiration till andra studenter att fortsätta forska kring de områden som nedan nämns. De förslag vi främst anser vara relevanta för fortsatt forskning inom vårt valda uppsatsområde är:

- Utredda hur småföretagen upplever sina framtida finansieringsmöjligheter med hänsyn till Basel II.
- Undersöka mindre bankers arbete kring Baselrekommendationerna.
- Analysera effekterna av Basel II då de trätt i kraft.

7. KÄLLFÖRTECKNING

I detta kapitel presenteras de källor som vi använt oss av i uppsatsen.

7.1 Referenslista

7.1.1 Publicerad källor

ANDERSEN I. (1998) *Den uppenbara verkligheten, Val av vetenskaplig metod*, Studentlitteratur

BROOMÉ, P. et al (1998) *Kreditgivning till företag*, 5:e uppl. Studentlitteratur, Lund

CHRISTENSEN L. (1998) *Markandsundersökning: en handbok*, Studentlitteratur.

COOK M. & FARQUHARSON C. (1998), *Business Economics*, Pearson Education Limited, Storbritannien

DENSCOMBE M., (2000) *Forskningshandboken*, Studentlitteratur Lund

GREEN E. (1997) *Kreditbedömning och intuition – ett tolkningsförslag*, Lund University press

HOLME I. M. & SOLVANG B. K., (1997) ”*Forskningsmetodik – Om kvalitativa och kvantitativa metoder*” Studentlitteratur

JOHANSSON B. (2003) *Bank, Kund och Samhälle i globaliseringens tid*, Ekerlids Förlag, Falun

JOHNSON G. & SHOLES K. (2002), *Exploring Corporate Strategy*, 6:e uppl. Prentice Hall

- JONUNG L. (2002), *Vem skall äga Sverige?*, 1:a uppl., SNS förlag, Stockholm
- KLING SVENSSON K. (1999) *Credit Intelligence in Banks – Managing Credit Relationships with Small Firms*, Lund University press
- LANDSTRÖM H. (2003) *Småföretaget och kapitalet, Svensk forskning kring små företags finansiering*, Kristianstads Boktryckeri: Kristianstad
- LANDSTRÖM H. (1992) *Relationen mellan finansiärer och små företag – en teoretisk referensram, stencil*, Högskolan i Halmstad
- LUNDAHL U. & SKÄRVAD P. H., (1999) ”*Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*” Studentlitteratur
- McLANEY E. (2003), *Business Finance – Theory and Practice* 6:e uppl., Pearson Education Limited, Storbritannien
- MERRIAM S. B., (1994) ”*Fallstudien som forskningsmetod*” Studentlitteratur
- PERLOFF M. J. (2004) *Microeconomics*, 3:e uppl., Pearson Addison Wesley
- STOKES D. (2002), *Small Business Management* 4:e uppl., Continuum, Storbritannien
- SVENSSON K. & ULVENBLAD P. (1994), *Bankmäns hantering av krediter till små företag – en studie ur ett informationshanteringsperspektiv*, ADE-Tryck, Halmstad
- SVENSSON T., (1996) *Novemberrevolutionen – om rationalitet och makt i beslutet att avreglera kreditmarknaden 1985: rapport till expertgruppen för studier i offentlig ekonomi*, Fritze, Stockholm
- TEGIN Å., (1993), *Kredithandboken*, Norstedts Juridik, Falköping

WORTHINGTON I. & BRITTON C. (2000), *The Business Environment 3:e* uppl., Pearson Education, Storbritannien

7.1.2 Elektroniska källor

Ade B. et. al. 2003. *The new framework for capital adequacy, Basel II consequences for SME and presentation of political options for the implementation*, Tillgänglig från:

http://www.europarl.eu.int/workshop/basel_ii/docs/hfb_backgroundpaper_en.pdf.
2004-12-19

Bank for International Settlements, BIS, Tillgänglig från:
<http://www.bis.org/index.htm> 2004-12-05

Burell, P. R. & Folarin, B. O. (1997) *The impact of Neural Networks in Finance*, Neural Computing & Applications, Vol 6, No. 4 Lund University Libraries, ELIN

Chen W. & Chang W., (2005), *Standard & Poor's Introduces U.S. Small-Business Portfolio Model*, Standard & Poor's, Rating Direct – Credit Ratings - Criteria & Definitions

Tillgänglig från:

<http://www2.standardandpoors.com/servlet/ContentServer?pagename=sp/Page/FixedIncomeRatingsCriteriaPg&r=1&l=EN&b=2&s=21&ig=2&f=1&ft=24>
2005-03-20

CreditGuru (2005), *Measuring the 'Fiscal-Fitness' of a company: The Altman Z-Score*, Corporate Credit & Risk Management Solutions, Tillgänglig från:
<http://www.creditguru.com/CalcAltZ.shtml> 2005-11-15

Dagens Industri (2004), *Nya regler kan försvåra finansieringen för företag*, Lund University Libraries, ELIN, Affärsdata 2004-12-27

Doherty T., et al., *Guest Comments: Credit Scoring for Small Business, Nonprofits*, Nonprofit Financial Center, USA, Tillgänglig från: http://www.nfconline.org/main/info/notables/note00/00_1_f.htm 2005-01-20

European Commission. (2003) *Kommissionens rekommendation om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag*, Europeiska unionens officiella tidning L124/36, Lund University Libraries, ELIN

Europeiska Kommissionen (2003) *Observatory of European SMEs SMEs and access to finance*, Tillgänglig från: http://europa.eu.int/comm/enterprise/enterprise_policy/analysis/doc/smes_observatory_2003_report2_en.pdf 2004-12-19

Federal Reserve Bank of Atlanta (1999), *The Score on Credit Scoring in Small Business Lending*, Tillgänglig från: <http://www.frbatlanta.org/invoke.cfm?objectid=87B68807-6666-11D5-93390020352A7A95&method=display> 2005-01-14

Finansinspektionen (2001), *Riskmätning och kapitalkrav – Baselkommittens förslag till nya kapitaltäckningsregler ur ett svenskt perspektiv*, Tillgänglig från: http://www.fi.se/upload/20_Publicerat/30_Sagt_och_utrett/10_Rapporter/2001/rapport2001_1.pdf 2004-11-29

Finansinspektionen (2005), *Företagens interna kapitalutvärdering – att bedöma kapitalbehovet under Basel II*, Tillgänglig från: http://www.fi.se/upload/20_Publicerat/30_Sagt_och_utrett/10_Rapporter/2005/Rapport2005_8.pdf 2005-09-26

Frame S. et al. (2001), *The Effect of Credit Scoring on Small-Business Lending*, Journal of Money, Credit and Banking, Vol 33, Issue 3, p. 813-825, Lunds Universitet ELIN Databas

Företag Europa (3:2004)

Tillgänglig från

http://europa.eu.int/comm/enterprise/enterprise_policy/sme_definition/index_en.htm

Företagarna (2004), *Företagens creditsituation – effekterna av förmånsrättsreformen*,

Tillgänglig från: <http://www.foretagarna.se/pdf/Formansratt041110.pdf> 2004-12-10

Heikensten L. (2004), *Riskhantering & den finansiella stabiliteten*, Sveriges Riksbank, Tillgänglig från:

<http://www.riksbank.se/templates/Page.aspx?id=10791> 2004-11-15

Högström K. (2003) Motion till riksdagen 2003/04:L345

http://www.riksdagen.se/debatt/motioner/motion.asp?dok_id=GR022345

Lind G, Sveriges Riksbank, *Basel II – Nytt regelverk för bankkapital*, Tillgänglig från:

http://www.riksbank.se/upload/Dokument_riksbank/Kat_publicerat/Artiklar_PV/goranlind.pdf 2005-11-01

Jacobson T. et al (2002), *IRB-ansatsen i Baselkommitténs förslag till nya kapitaltäckningsregler: några simuleringsbaserade illustrationer*, Sveriges Riksbank, Tillgänglig från:

http://www.riksbank.se/upload/Dokument_riksbank/Kat_publicerat/Artiklar_PV/pv02_4_artikel2.pdf 2004-12-15

Kull J., *Basel II*, WM-data, Tillgänglig från:

<http://www.wmdata.se/wmwebb/Menu1/branches/ShowBranchLevel2.asp?B2Id=77> 2004-11-25

Monash University Library (2003), *Harvard Style examples*, Library Online Tutorials, Tillgänglig från: <http://www.lib.monash.edu.au/vl/glossind.htm> 2005-04-18

Pang, S., et al (2002), *Credit-Risk Decision Model and Credit Rationing with Asymmetry Information*, Zhongsham University, China

PricewaterhouseCoopers (2004), *Study on the Financial and Macroeconomic Consequences of the draft proposed new Capital Requirements for banks and investment firms in the EU*, PricewaterhouseCoopers, Tillgänglig från: http://europa.eu.int/comm/internal_market/regcapital/docs/studies/2004-04-basel-impact-study_en.pdf 2004-12-19

Regeringen (1999), SOU 1 999:49, Regeringen
Tillgänglig från: <http://www.regeringen.se/content/1/c4/23/91/3f5d0bae.pdf> 2005-02-10

Rösch D., (2005), *An empirical comparison of default risk forecasts from alternative credit rating philosophies*, International Journal of Forecasting Vol. 21, Issue 1 page 37-51, Lund University Libraries, ELIN

Saurina, J. & Trucharte, C. (2003) *The impact of basell II on lending to Small-and medium-sized firms - A regulatory policy assessment based on the Spanish Credit Register*, Lund University Libraries, ELIN

Ek. Dr. Silver L., (2005), Underlagsrapport till ITPS, *Utvärdering av förmånsrättsreformens effekter utifrån ett kreditgivningsperspektiv*, Kungliga Tekniska Högskolan, Stockholm, Tillgänglig från: <http://66.249.93.104/search?q=cache:b8lT0ls4VSAJ:www.itps.se/pdf/Silver.pdf+Z-score+och+Basel+II&hl=sv> 2005-11-05

Ström N. & Hellström A., (2000), *Analys av fjällräven*, Financial Statement Analysis, Företagsekonomiska Institutionen, Lunds Universitet, Tillgänglig från:

http://www.fek.su.se/kurser/FASF/documentation/Gamla_analyser/fjallraven.doc
2005-05-10

Svanberg C. & Sandberg S. (2004) *Bankers syn på kreditgivning till småföretag - påverkan av ändrade regler angående företagshypotek*, Linköping Universitet, Tillgänglig från:
<http://www.ep.liu.se/exjobb/eki/2004/ep/007/exjobb.pdf> 2005-01-15

Svedbom A. (2001), *Ny modell för kreditrisker hotar minska riskkapital*, Dagens Industri, Lund University Libraries, ELIN, Affärsdata 2004-12-27

Svenska Bankföreningen (2002), *Basel Committee*, Tillgänglig från:
<http://www.bankforeningen.se/V%C3%A5r%20verksamhet/S%C3%A5%20tycker%20vi/Basel%20Committee.aspx> 2005-07-10

Svenska Bankföreningen (2005), *Nyhetsbrev nr. 4*, Tillgänglig från:
http://www.bankforeningen.se/upload/nyhetsbrev_nr_4_2005.pdf 2005-07-10

Sveriges Riksdag (2004) *Kommissionens förslag till nya kapitaltäckningsregler genom ändring I direktiven 2000/12/EG och 93/6/EEG*, Finansdepartementet, Regeringskansliet, Tillgänglig från:
http://www.riksdagen.se/debatt/faktapm/fpm.asp?dok_id=GS062 2004-11-19

Sveriges Riksbank (2004a), *Mindre och medelstora företag missgynnas ej av Basel II*, Tillgänglig från:
<http://www.sme-basel2.com/fileadmin/Sweden/Downloads/pressRiksbanken040923.pdf>
2004-11-20

Sveriges Riksbank (2004b), *Interna Riskklassificeringssystem och riskkänsliga kapitalkrav*, Finansiell Stabilitet, Tillgänglig från:
http://www.riksbank.se/upload/Dokument_riksbank/Kat_publicerat/Artiklar_FS/finstab04_1_artikel2.pdf 2004-11-10

Svenskt Näringsliv (2000) *Företagandet i Sverige*, Tillgänglig från:
<http://www.svensktnaringsliv.se/> 2005-02-23

Tegin Å. & Wolrath E., Dagens Industri (1998), *Ska vi invänta en ny bankkris*,
Tillgänglig från: <http://www.bankrattsforeningen.org.se/tidning28.html> 2005-01-10

7.1.3 Övriga källor

FöreningsSparbankens Årsredovisning 2003

Färs & Frosta Sparbanks Årsredovisning 2003

Svenska Handelsbankens Årsredovisning 2003

Nordea Årsredovisning 2003

7.2 Muntliga källor

7.2.1 Personliga intervjuer

Hermansson Lars-Gunnar, Regionkreditchef, Nordea. Malmö 2005-01-27

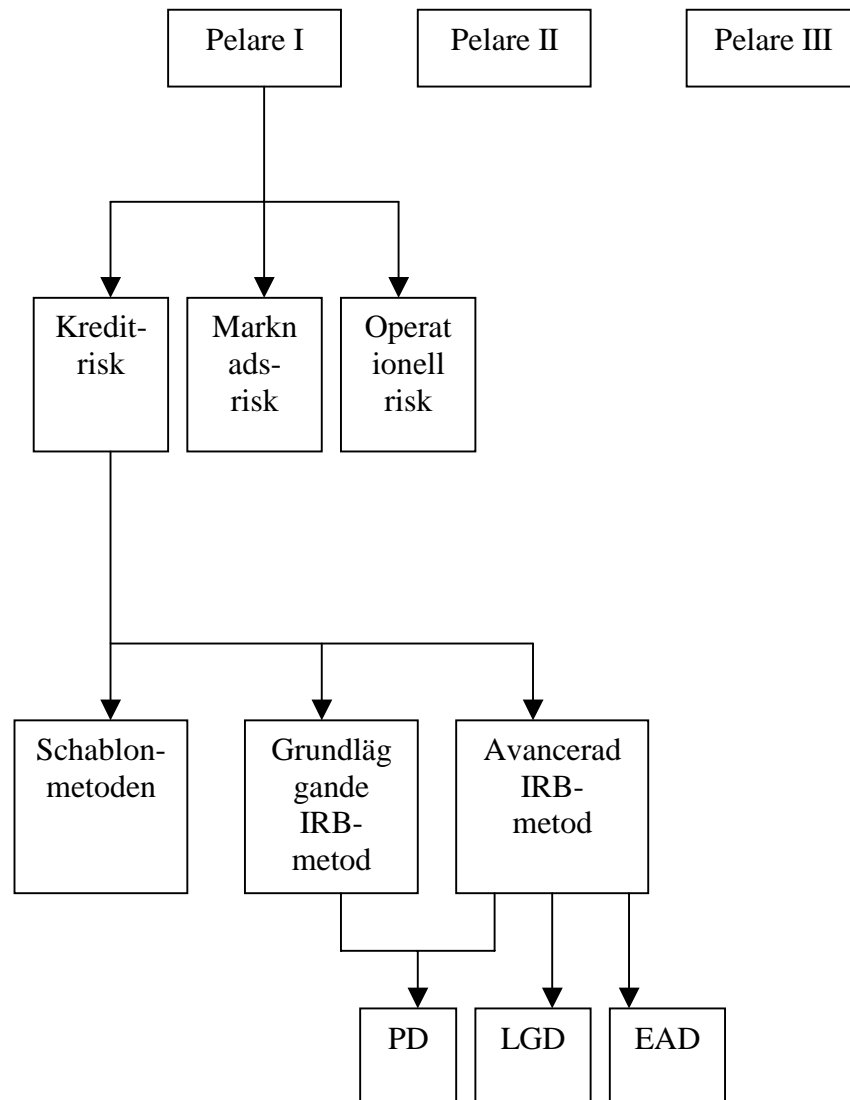
Reis Ola, Senior Relationship Manager, Nordea. Malmö 2005-01-27

Persson Anders, Deputy Head, Svenska Handelsbanken. Malmö 2005-01-26

Prahl Stefan, Ställföreträdande Kreditchef Färs och Frosta Sparbank. Malmö
2005-01-24

Wennheden Fredrik, Biträdande Kreditchef, FöreningsSparbanken. Malmö 2004-12-08 & 2005-01-13

BILAGA I Bild över pelarna

APPENDIX II

Intervju frågor

Bakgrundsfrågor

1. Hur många anställda har Ni på banken?
2. Hur många personer jobbar med rådgivning/kreditgivning till småföretag?
3. Vad är Dina arbetsuppgifter?
4. Hur länge har Ni jobbat här?

Risk- och kreditbedömning

5. Hur definierar Ni småföretag?
 - 6a. Hur fungerar kreditbedömning/kreditgivningsprocessen?
 - 6b. Vilka faktorer tar Ni hänsyn till vid kreditgivning till småföretag?
 - 6c. Är några faktorer viktigare än andra?
 - 7a. Varifrån hämtar Ni informationen?
 - 7b. Hur ser Ni på det faktum att låntagaren har ett informationsmässigt övertag?
 - 8a. Vilken roll spelar säkerheter för beslutet?
 - 8b. Kan säkerheter under några omständigheter vara avgörande för om en kredit beviljas eller inte?
 - 8c. Om ja, under vilka omständigheter?

Förmånsrättslagen

- 9a. Har Er syn på kreditgivning till småföretag ändrats genom den nya förmånsrättslagen?
- 9b. Har prioriteten mellan de olika faktorerna som vägs in vid kreditgivningen förändrats i och med förmånsrättslagen?
- 9c. Har säkerheter blivit mindre viktiga?

Basel

10. Hur insatt är Ni i Baselkommitténs arbete?

11. Vad anser Ni om de nuvarande kapitaltäckningsreglerna?
12. Vilka är svårigheterna med de nuvarande rekommendationerna?
13. Anser Ni att rekommendationerna är i behov av förnyelse?
14. Vad anser Ni om förslaget till de nya kapitaltäckningsreglerna?
15. Vad kommer de nya reglerna att få för betydelse?
16. Vilka är svårigheterna med de nya rekommendationerna?
17. Hur kommer kredit- och riskbedömningsprocessen att förändras i samband med de nya rekommendationerna?

Risk- och kreditbedömning

18. Kommer Ni att kräva mer eller annorlunda information vid bedömningen för småföretag efter förändringen?
19. Kommer småföretagen att känna av förändringen?
20. På vilket sätt kan småföretag förbereda sig för förändringen?
21. Hur ser Ni på framtiden angående småföretagens möjligheter till krediter?
22. Har Ni något ytterligare att tillägga?